

(מהחסיד הישיש ר' יעקב זאב נ"י מפה שקיבל מהרה"ח המופלג כו' ר' אלימלך אזאראוור ז"ל, שהי' תלמיד דבינו):

סיפר לי החסיד הישיש כו' מו"ה יעקב זאב נ"י מאזארוב ששמע מהרה"ח המפורסם כו' מו"ה ר' אלימלך אזארובר שהי' מתלמידי רבינו זי"ע, שסיפר מגודל ענותנותו של אותו הצדיק הוא רבינו זי"ע אשר אין לשער (ה) שבעת שבאו אליו הפרנסים וחשובי עיר פשע'רבארז והציעו לפניו את בקשתיהם אשר היה בהסכם כל העיר שיתרצה לקבל עליו את ההתמנות בתור אכ"ד לעדתם, היה מסרב וממאן בזה, והשפיל את עצמו עד לעפר שהוא אינו ראוי לשאת עטרת הרבנות בעיר כזאת, וכאשר הפצירו בו מאד ואמרו אליו שאינו שפל כ"כ חלילה, ואמרו שאדרבה שיעשה חיל ויצליח שם בעניני חיוזק הדת כי רובם ככלם סדים למשמעתו ומסתופפים בצ"ק וישמעו ועוד יסייעו לו, אז צוה אותם שימתינו שם עד למחרת, והי' בלילה בעת סעודת הערב אחר חצות כדרכו בקודש שסיפר אז למקורביו את סדר היום וחדשים לבקרים הבאים אליו עם בקשות שונות, ובפעם הזאת סיפר להם מזה שבאו אליו פרנסי וחשובי עיר פשע'רבארז והפצירו בו למלאות רצונם ולקבל עליו ההתמנות על כסא הרבנות בעירם, ואמר להם בזה"ל האמת אגיד לכם שלא חפצתי לשמוע מזה בתחילה כי מי אני לגשת היום ולמלאות כסא הרבנות כזאת אשר מעולם ישבו בו אנשי השם גאוני וגדולי ארץ בעיר כזאת אשר היא מליאה סופרים ותי"ה יראי ה' אבל כאשר הפצירו בי עד בוש וכי המה שלוחי כל העיר ואין שום מנגד לזה, ובעוה"ש יהי' תועלת גדול לחיוזק הדת, ע"כ צויתי להם שימתינו פה עד למחרת ואענה להם דבר בדור אחר עיון וישוב בדבר הזה, ועתה הנה נתיישבתי להתרצות להם בדבר הזה, כי מצאתי הוכחה לזה מן התורה דהנה כתיב בתוה"ק (שמות ג') אצל משה רבינו ע"ה כשדיבר אליו הקב"ה מתוך הסנה וצוהו לילך אל פרעה להוציא את ב"י ממצרים השיב להקב"ה מי אנכי כי אלך אל פרעה, ולמה כאשר קרא לו הקב"ה משה משה, ויאמר הנני, ואמרו חז"ל הנני לכהונה הנגי למלכות ואמרו חז"ל במס' זבחים ק"ב שביקש משה רבינו ע"ה מלכות, וקשה ע"ז מאד היאך יתכן כיזאת במשה רבינו ע"ה שהי' עניו מאד מכל האדם אשר ע"פ האדמה שיאמר כדבר הזה בתחילה כשקרא לו הקב"ה אמר הנני לכהונה הנגי למלכות, ובשליחות אל פרעה השיב מי אנכי כי אלך, אך נוכל לומר משל ע"ז מאיש בזוי ושפל אשר מלאכתו לנקות את ארובות העשן (קוימין קערעד) אם ילבשהו בחלוקא דרבנן בבגדי משי גם כובע שהרבנים לובשים אותו (קאלפיק) היטעה מי בו ולא יבינו כי הוא אינו ראוי לאותו איצטלא, רק שהיה לובשין אותו כדי לשחוק ממנו, כי כן דרך העולם אם רוצים לשחוק מאיזה אדם בזוי ושפל אזי מלבישים אותו בגדי שדרה וכבוד והוא ללעג וקלס בעיני כל, והנה בזה יובן שפיר במשה רבינו ע"ה שהיה עניו ושפל באמת בעיניו כל כך שהיה נדמה לו שהוא גרוע מכל האדם אשר ע"פ האדמה, ולא נמצא בעולם שפל וגרוע ממנו, ע"כ כשנראה אליו ה' בפעם הראשון, הרגיש בעצמו שבטח אינו ראוי לזה, ואין זאת רק שמנסין אותו מן השמים בכדי לשחוק ממנו, ולזה אמר אי"כ תוכל ג"כ לעשות אותי מלך וא"ל הקב"ה אל תקרב היום ואחז"ל זו מלכות, אבל אח"כ כאשר אמר לו הקב"ה לכה ואשלחך אל פרעה והוצא את עמי ב"י ממצרים, השיב ואמר מי אנכי שפל כמוני שאהי' ראוי להתיצב לפני מלכים ולעמוד במקום גדולים, ואף

(ה) עיון בהערותי לעיל מגדולי הקדמונים ז"ל, על מדת העניות ושפלות אשר חז"ל הזהירו עליו ואמרו מאד מאד הוי שכל רוח.

גם לפעול דבר גדול כזה להוציא את ב"י ממצרים אשר בטח ישחקו משפל כמוני ואהי' ללעג בעיניהם ואם ניהא לך זה אזי תן לי ג"כ כהונה ומלכות ואז יהי' עוד יותר ממה לשחק ממני, ולזה נגמר בלבי להתרצות להם ולהסכים עמהם לקבל עלי את כסא הרבנות משם. (א) ואם רוצים בשמים שאהי' לשחק בעיני הבריות אזי ישחקו ממני גם בדבר הזה, עכ"ל:

סיפר לי ידידי הנכבד ר' אלי' לענקאווסקי נ"י, שלוקינו החסיד ר' יעקב יצחק ז"ל מכרעיון הי' לו איזה סיבויים עם בנים שלא היו מתקיימים אצלו ר"ל, עד שהלך רגלי לראדישיץ אל מרן הסבא קדישא זצ"ל ושפך לפניו שיחו וצערו והתמרמר מאד לפניו, עד שצוה עליו רבינו שבעת שתיגע אשתו לפרקה קרוב לעת לירתה אזי יבא אליו, וכן היה בעת שהגיעה אשתו לחודש השביעי הקדים ונסע לראדישיץ להוכיח אותה לפניו, ושאלו מרן הקדוש שם אביו ואמר לו "ירמיי' ויצוהו שיקרא את שם בנו אשר יולד לו בשם אביו וגם להוסיף שם "חיים", בעת שלקח ר' יעקב יצחק הנ"ל ברכת הפרידה ממרן הקדוש זי"ע, בירך אותו שיהי' בן של קיימא וגמר דבריו הקדושים עם הכתוב ובני דן חושים, ולא הרהיב עוז בנפשו לשאול את רבו הק' הפירוש של הדברים והכונה בזה, וכן נסע לביתו ונפקדה אשתו בבן של קיימא ויקרא לו שם "חיים ירמיי" כפקודת מרן הקדוש, אבל הפסוק שאמר לו רבו הקדוש בעת פרידתו הי' עוד סתום אצלו ולא ידע הפירוש והרמז בזה ולא נח ולא שקט עד שסיפר הדברים לפני כל התלמידי חכמים וחסידים שבעירו וכל אחד אמר פי' אחר על זה אבל לא נכנסו פתרונם באוזני כלל, עד שכתב לגיסו הרה"ג אבד"ק פרישטחא ז"ל את הדברים האלו אבל גם הוא עם חבריו לא יכלו להשיג כונתו הקדושה בדיבוריו הקדושים לערך שנה שלימה, ולשנה השני' חזר עוד הפעם להציע זאת לפני הת"ח והחסידים שבעיר והסכימו ביניהם הפירוש והכונה בדיבוריו הקדושים והרמז בזה הכתוב, אע"פ ש'לדן היה רק בן אחד "חושים" מכל מקום ממנו יצאו בנים הרבה וגתרבה אח"כ באוכלסין, והיה מן השבטים הגדולים המרובים באוכלסין, כי לבד שבט יהודה הי' הוא מדובה מכל השבטים שהי' להם הרבה בנים. (ב) וזאת הי' כונתו הקדושה אע"פ שלא נשאר לו רק הבן הזה, מכל מקום ממנו יתרבה ותרבה המשפחה וכן הוה שמבנו ר' חיים ירמיי הנ"ל נתרבה המשפחה שהי' לו בנים ובנות, כן ירבו:

שיחותיו ומדרגותיו הקדושים

כתב לי ש"ב הרה"ח ר' נתן דוד נ"י מגארשקאוויץ ששמע מאבותיו ז"ל,

(א) וכידוע הי' רבינו זי"ע נותן את התקליב שזר הרבנות (פענסיט) להרה"ק כו' מוה"ר ר' עמנואל ז"ל תלמידו בנו של הרב הגאון ר' כו' הרבי ר' ישעי' לי מפשעודבארז ז"ל, אשר מילא מקומו אח"כ גם בחור אב"ד

(ב) דלומרין בגמ' ב"ב קמ"ג, "ובני דן חושים" שהיו מרובין כמושים של קנה, ופי' החס' שם ואע"פ שכשירד למלרים עדיין לא הי' לו בנים כ"כ מ"מ נקרא כן על שם העמיד כדורים אשר שם שמות אל תקרא שמות אלא שמות, ובתרגום יונתן פי' ויגש וליק ובנוי דין זריון ואמפורין וליה סכום למניניהו; ע"כ ובעה"ט פי' שם דלומרין נפי' מי שמת שהי' בני דן כמושים של קנה פי' מלמטה הוא אחד ולמעלה הוא מחפ"ל לכמה קנים, שמנן אחד שהי' ילאו רבים כו' עכ"ל.

נפלאות שיחותיו ומדרגותיו הקדושים הסבא קדישא לו 71

שהי' מרגלא בפומי' דמרון הק' זי"ע, אם אדם רוצה ומסכים בכל לבו למעמדו יהי' איך שהוא כעת, (אז מען וויל וויא עס איז) אזי מסכימין מן השמים כמו שהוא רוצה בכל משאלות לבו, (איז אזוי ווי מען וויל) וזה הוא לימוד ארוך וכן הוא באמת ח):

עוד מהגיל, פ"א בא לפניו אברך א' שרצה ממנו כתב קבלה על שחיטות, והאברך הגיל לא הוטב בעיני מרון זצ"ל לתת לו כתב קבלה, והשיב לו מרון הק' בלשון קדשו לשון חכמים, אני בעצמי ג"כ רציתי להיות שו"ב והתחלתי ללמוד הלכות שחיטה וראיתי כתיב בסי' א' בתבוי"ש דהשוחט צריך להיות דרכיו מתוקנים ויראת ד' על פניו וכך אני לומד ולומד ועדיין לא גמרתי הסימן הראשון, וד"ל, ולא נתן לו כתב קבלה

ושמעתי מאיש נאמן שפ"א בא לפניו אברך א' שרצה ממנו כתב קבלה על שחיטות והאברך הגיל ג"כ לא הוטב בעיניו (3) לתת לו כתב קבלה, אבל מאד הפציר בו והבטיח לו שיתנהג בכל החומרות ומדת חסידות, והראה למרון הק' גודל חריפות ובקיאות בענין זה, אשר הי' למדן גדול ומומחה מאד באמת, כאשר ראה מרון הק' שהפציר בו מאד הלך עמו לקרן זוית אחת ולקח את המטפחת אף שלו (פאטשילע) והעבירו כנגד עיניו והראה לו באיזה אופן דנים את השוחטים בעולם העליון אף על דברים שנראים דקים ובתוכם הכיר שו"ב א' אשר הי' ממכיריו שזה לא זמן כביר נפטר לעולמו איך ובאיזה אופן שהי' דנים אותם, ונתעלף מאד מגודל החרדה, וכאשר השיב רוחו אליו הסיג אחר ולא רצה לדבר מזה כלל, כי אמר אין זה עסק עבורי.

סיפר לי ידידנו הנכבד החסיד ר' משה יצחק מיטלמאן ע"ה מלאדז, ששמע מכ"ק אא"ז אדמו"ר הרה"ק ר' הילל זצ"ל מראדישיץ, בעת שרבו הבאים ודחקו בביהמ"ד אנשים ונשים למרות רצונם, והי' עומדים מרחוק איזה אנשים חרדים וחסידים ובתוכם נמצאו גם חסידים אשר לא היו מאנ"ש שהי' הדבר הזה לפליאה בעיניהם וכמו זר נחשב, והרגיש זאת אא"ז הרה"ק ר' הילל זצ"ל איך איזה אנשים מלחשים זה ע"ז והבין כוונתם, וסיפר לפניהם (החסידים החרדים) ואמר בזה"ל הרב ידוע שלוקיני מרון הסבא קדישא זי"ע, הי' נוסעים רוב גדולי צדיקי הדור מפולין ומשאר ארצות והחסידים הגדולים שהסתופפו בצ"ק אף אלו שלא נכתרו בשם "רבי" גם הם כמו גדולי הדור נחשבו, ואירע שם ג"כ בעת שרבו הבאים מכל קצוי תבל ועמדו בביהמ"ד אנשים ודחפו שמה גם נשים, ושאל גדול אחד לוקיני הסבא קדישא ע"ז בתמהון, האם נכון זאת, הלא יוכל אחד לבא לידי הרהור חלילה! והשיב לו אאזה"ק זי"ע, המקום הזה הוא בחי' קברות התאווה הי' שמקברים פה את התאווה ואין שום הרהור ותאווה שולט במקום הזה חי, והדבר ידוע:

ער מה שכתבתי בספרנו חלק ראשון דף ג"ז, שהי' מרגלא בפומי' דרבינו זי"ע לומר שמרגיש באיש הבא אליו מה שפגם ובאיזה אבר פגם ע"ז הוסיף נכדו כ"ק אדמו"ר הרב הגה"צ כו' מרון ר' חיים אשר שליט"א מראדישיץ ששמע מאביוה"ק שפ"א בעת שרבו הבאים ונתן ברכת שלום לכל או"א, אמר לחתנו הרב הגאון

ח) וכן הוא מאמר החכם כס' מבחר הפנינים וז"ל, מי שמגביר הסכל בעת לכתו יגיע אל חפלו מרוס לבדו, ועוד אמר מי שסס הסכל תכליתו יגיעהו הסכל אל חפלו.
3) כידוע החמיר מאד כ"ק אל"ז הסבא קדישא בענין התמנוט שו"ב, שהי' ירא שמים בלחם לאמיהו, ואז נתן לו כתב קבלה על שחיטות

כו' מו"ה ר' יצחק זצ"ל, על אחד מהאברכים הבאים שהי' אצלו בפעם ראשונה ונתנו לו שלום, מדע שזה האברך הוא שו"ב ופגם איזה פעמים בשחיטתו. (ה) וכאשר חתנו הג"ל לא האמין או עדיין ברבינו ולא החזיק אותו לבעל רוח הקודש, הי' נחפו לנסות זאת אם כנים הדברים ורץ תיכף אחר האברך הג"ל, ושאל אותו מה מעשהו ונכנס עמו בדברים עד שסיפר לו הכל שהוא שו"ב בעיר אחת ושאיירע לו כנ"ל איזה פעמים, וחזר חתנו הגה"צ ר' יצחק הג"ל אל חותנו הקדוש הוא רבינו זי"ע בתמהון גדול ושאלהו מאין יודע זאת, והשיב לו רבינו בפה קדשו שכאשר האברך הג"ל הושיט ידו לקחת ברכת שלום ממנו מיד הרגיש כאב על סימני הצואר אז הבין שפגם בשחיטתו:

פ"א בא אליו גביר א' מהגבירים מפורסמים בפולין וראה את דירת רבינו וגם התשמישי דירה אשר שם, ושאל בתמיה את רבינו, הכי נאה לדור באופן כזה, וכך צריכים לדור? ואם ירצה הרבי הכי יחסר לו מאומה והשיב לו רבינו ושאל אותו, באיזה מקום אתה מתאכסן פה, וענה ואמר אצל פלוני (וגם שם לא היו דירות יותר יפות כי לא היה אז בראדישיץ אכסניא מכובדת) ושאל אותו רבינו וכי לגביר כמוך יאה להתאכסן באכסניא גרוע כזה, וענה לו הגביר הג"ל הלא רק עובר אורח אנכי, והשיב לו רבינו ואמר לו הלא גם אנכי רק עובר אורח בעוה"ז הנני:

סיפר ש"ב אדמו"ר הרב הגה"ק כו' מו"ה ר' חיים מאיר מפינמ'שוב זצ"ל, בשם זקנינו הסבא קדישא מראדישיץ זי"ע, שאמר פ"א טרם התגלותו בעת שהיה מלמד בכפר אחת אצל מוכסן א' ואכל שם על שלחנו בעת שהיתה אשתו של המוכסן מגשת את האוכלין על השלחן שאלה אותו אם הוא אוהב פלמלין או לא, וענה לה הסבא קדישא את השי"ת אני אוהב, ופלמלין אני אוכל, (מש"ב הרה"צ כו' מו"ה נתן יעקב שליט"א מקינצק).

שמעתי מהגאונים הצדיקים שליט"א נכדי הסבא קדישא מראדישיץ, שהי' מרגלא בפומא רבינו לספר ולומר שקידש את החדרים שלו בקדושת ארץ ישראל ואפילו העץ הגרוב מכותלי הבית (הפראכנע) שנפל על הארץ ג"כ לא השליך רק הטמין כמו שאמרו חז"ל תשמישי קדושה נגנזין:

סיפר לי החסיד הישיש ההר"ף ר' יעקב זאב זילבערבערג גי"י, ששמע מהרה"ח המפורסם כו' מו"ה אלימ"ך אזארבר ז"ל, ששמע מרבינו שסיפר למקורביו הקדושים סיבת התגלותו ואמר שהוא היה ראוי להיות מהל"ו צדיקים הנסתרים, והטעם שנתגלה בעולם ונעשה מפורסם, (ב) אינו יודע עד היום, וזה היה הסיבה באחויות הסמוכות לעיר ראדישיץ הי' בית מלאכת יי"ש (פראפינאציע) אשר הבע"כ דשם (פראפינאטאר) היה איש חסיד ומוקיר רבנן יי"ש וגדיב לב, פ"א עברה שם באותו הדרך מרכבה

(ה) וכמו שאירע להרה"ק ר' נחום מטשערנאביל זצ"ל, שהי' צק"ק אורטוט ונתאכסן אלל הק' ר' נטע, ור' נטע לא הי' צביתו ושחטו בשבילו עוף אחד וכשהביאו לו על השלחן הרגיש מחשבת השוחט כמו שהוא, ואמר שבהעוף הזה נראה אנשי חיל מרוכבי הסוסים, וקראו להשוחט והודה שבעת ששחט עמד לפניו האיש הנ"ל שהיה שלטון והיה מורא על השוחט מאיש ההוא והרהר רק בדבר האיש ההוא (שער האמונה צסס ס' ש"י). (ב) כתב צ"י עשר אורות דף י"ג איך שרכן של ישראל הרב המגיד הק' ממעזריטש הלטער על מה שנעשה מפורסם וגילו לו מן השמים שפ"א נכע בחו"מ בדרך פלא הי' לר"ך, והקב"ה מדקדק עם הצדיקים כחוט השערה וחשבו לו זה כמכזה את פמועות ולכן נענש ונעשה מפורסם

רתומה אשר הי' נקרא אז בשם "בועד" עם צדיק אחד, וצוה להעמיד מרכבתו סמוך לבית המזיגה (קרעטשמע) אשר היה שייך להפראפינאציע הנ"ל, החסיד הבעה"ב של הבית המזיגה הנ"ל, בשמעו כי עמדה מרכבה עם צדיק א' סמוך אליו, רץ תיכף לקחת ברכת שלום מהצדיק הזה, כאשר נתן לו שלום, שאל אותו הצדיק, אם נמצא רבי בעיר ראדישיץ, ואמר לא נמצא שם שום רבי, ושאל אותו פעם שנית אם הוא בקי בעיר הזאת ומכיר את אנשי העיר, והשיב לו כי הוא בקי ומכיר היטב את אנשי העיר כי בכל שבוע נוסע שמה לרגלי מסחרו, ושוב שאלו אם הוא מכיר שם איש מצוין (שיינער יוד) והשיב לא, ושאל אותו עוד הפעם שיוכיר עצמו היטב אולי יכיר איש כזה, ואמר אליו איש מצוין אינו נמצא רק נמצא שם מלמד ושמו "בעריל בטלן" ומפורסם לאיש תם (פרימער), וגער עליו הצדיק הנ"ל, ואמר אליו בתמהון אתה קורא אותו "בעריל" הלא "בער" גדול הוא, הוא מנענע עם כל העולם כמו שמנענעים עם עץ רך באמצע היער, ושאל היהודי הפראפינאטר הנ"ל את הצדיק הזה מאיזה עיר הוא ואמר מלובלין הוא, ונעלם ממנו כהרף עין ולא ראה שום מרכבה, ובתוך כך הזכיר את עצמו "שהרבי מ'רובלין זי"ע כבר נפטר לעולמו יותר משתי שנים, ונכנסו הדברים בתוך לבו ואמר הלא דבר הוא, ונגמר אצלו אם כן הוא אשכים ואלך, וכן עשה למחרת השכים בבוקר ורתם את מרכבתו ושם עליו מטוב הארץ עופות וקמח ושאר מיני מזון ומיני משקאות, ונסע לראדישיץ, ויהי בבואו שמה והעמיד את מרכבתו אצל ביתי והביא המתנה הזו לתוך ביתי, לא מצא אותי כי הייתי בבית המדרש ועבדתי את עבודתי הקבוצה לי רק את בני ביתי העטופים ברעב ודוחק בראותם כיו נתפעלו מרוב החרדה ונתמלאו ששון ושמחה ותיכף מהירו והודיעו זאת הבשורה טובה אלי בבית המדרש שהשיית הממציא לעני בשעת דוחקו הי' בעוזרם, על ידי שלוחו היקד הזה, ושלחתי תיכף אחריו לקרותו אלי, ושאלתי אותו שיאמר לי מה ראה על ככה ומה הגיע לו שכיוון כל כך בעת ובזמן, ויספר לי כל הנ"ל עם הצדיק שהעמיד עצמו עם מרכבתו סמוך לביתו בכיון, ומה שאמר אליו, אז ראיתי עד היכן הדברים שלא נתקה אהבתו ועוד גדלה אהבתו אלי כי הוא היה בהיכל עליון וגבוה מאד ורחוק מעולם הגשמי, והוא ירד משם בשבילי והתלבש בלבוש גשמי הכל כדי לעשות לי טובה עכשיו אני רואה שאהבתו אלי עוד תקועה בלבבו כיתר שלא תמוט, עכ"ל :

שמעתי מקורים נאמנים מנכדי ראדישיץ הגה"צ שליט"א, שבעת נשיאת א' מבניו הקדושים של רבינו זי"ע (כמדומה לי שהי' עם בנו הרה"ק ר' ישראל איטשע זצ"ל, עם בת בנו של הרה"ק ר' ראובלי מדוארנאווא זצ"ל) ויהי בעת שכבר הי' מוכן אל החופה והזכיר רבינו את עצמו שהמחותנים עדיין לא התקוטטו כנהוג כמאחז"ל ליכא כתובה דלא רמי בה תיגרא (והוא סגולה להצלחת הזוג) (ה) והנה פתח רבינו זי"ע להתקוטט עם מחותנו הק', אבל לא כדרך העולם שהמתקוטט עם חבירו הדרך להגביה את עצמו עד שמי שמים ולהשפיל את חבירו עד לעפר, אבל רבינו זי"ע התקוטט להיפך ואמר למח' הקדוש, איך עלה על דעתכם מיוחס כמותכם להתחתן עם שפל ערך כמוני והאריך עוד בזלזולים הרבה על עצמו אשר אין להעלות על

(ה) ובס' טעה"מ דף פ"ח מביא בקס הריקאנטי ז"ל, דע"כ הקנו לשכור הכוס בשעת החופה כדי לתת למדת הדין חלקו כי מי שעולה למעלה ולגדולה אז מחננה בו השטן ועולה ומקטרג, וזהו מאמר רבותינו ז"ל ליכא כחובה דלא רמי בה תיגרא ועל ידי קן ועולתה קפלה פיה.

הכתב, ובשמוע מחותנו הק' כל הולולים והשפלות איך השפיל עצמו עד לעפר. התחיל להתקוטט עמו ואמר אליו היתכן האיך יכולים אתם לומר על עצמכם כזאת איש אמת כמוכם ואדרבה כל הולולים והחסרונים שחושב על עצמו תלא בי הם ועוד הרבה מעלות אהורנית אני נגדו, ושהה זאת איזה זמן עד לאחר שהשפילו את עצמם עד עפר, אז הפסיק רבינו ואמר עתה נוכל לילך לחופה:

הפלגת רבו הק' עלינו

פ-א אירע בעת שרבינו מראדשיץ זי"ע היה עוד צעיר לימים והיה נודד מביתו לבקש דבר ד' אצל רבותיו הקדושים, ואירע אז שהרה"ק איש אלקים החוזה מלובלין זי"ע נסע דרך הכפר "רודא" אשר בין עיר "ראדישיץ" לעיר "מאלעניטץ" והגיע עת זמן תפלת מנחה וירד הרה"ק מלובלין ממרכבתו להאכסניא ורצה להתפלל שם בצבור אבל לא מצא שם עשרה כי לא דרו באותו הכפר רק איזה יהודים וכידוע הי' הרבי מלובלין זי"ע אף שהי' בדרך לא צירף למנין שלו רק אנשים מצוינים, כאשר שהה שם איזה זמן, והמשמש כבר אסף תשעה אנשים והלך לבקש א' להשלים לעשרה והלך וחפש עד שמצא עוד א' וחבילתו בידו והכיר קצת שהוא אינו כשאר עניים הסובבים כאורחי ופרחי, אבל יראת ד' הי' מזהיר מעל פניו, ובכיון הלך מתחלה לשאול לרבו הק' כי מצא "בטלן" א' מעניים הסובבים ותארו אותו לפניו אם לקרותו, ואמר הרבי זי"ע אותו תוכל לקרות, (הוא הי' רבינו מראדשיץ), וקרא אותו בבוא לבית האכסניא אין לשער ולתאר גודל השמחה מאת שניהם, מהרה"ק הרבי מלובלין זי"ע שזכה שהקרה ד' לפניו איש כזה להשלים לעשרה, ובפרט השמחה מלבינו מראדשיץ שזכה שהקרה הי' לפניו שיצטרף למנין עשרה אצל רבו הק' מלובלין זי"ע, ויהי כאשר התפללו השמונה עשרה נתעלף מאד רבינו באמצע השמו"ע, ושפשו אותו האנשים משם ביין עד שהוטב לו, ועמד פעם שנית להתפלל השמונה עשרה ושוב התעלף מאד פעם שנית ושפשו אותו היטב ביין עד שהקיצו אותו וגמר השמו"ע, ניגש הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע ואמר אליו בדרך צחות בזה"ל לא בחנם קוראים אותך "בטלן" ואף גם אם רואים איזה דבר הכי צריכים להתבהל ולהתעלף בשביל זה? וכן כתב בס' "עשר אורות" שאירע כזה אצל הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע בעצמו בעת שהי' אצל המגיד הק', והנה דרכו של המגיד הקדוש ממעזערימש וצוקיל, הי' להתפלל ביחידות רק בעת הגיע לומר אין כאלהינו צוה לאסוף מנין מצומצם, פ"א נכנס גם הקדוש מלובלין בתוך הבאים להמנין, אז אמר המגיד הקדוש הביאו לי אחר תחתיו כי הוא "בטלן" ויצאו לבקש איש אחר ולא מצאו וישאר שמה מהמנין, וכאשר פתח המגיד הקדוש לומר "אין כאלהינו" נתעלף הקדוש מלובלין עד שבקושי גדול הקיצו אותו, ואחר התמלה אמר המגיד הלא אמרתי לכם להביא אחר תחתיו כי הוא "בטלן" כי כאשר ראה הסמליא של מעלה נתעלף וע"כ צויתי להביא אחר איש אשר עיני בשר לו ולא יראה מאומה ולא יפחד, עכ"ל:

הפלגות צדיקי הדור

שמעתי מכ"ק הרב הגאון צ' בויק כ"י מו"ה ר' דוד שליט"א ארמ"ר מסאכאמשוב שאמר בשם זקינו הרב הגאון ק' כ"י מו"ה ר' מנחם מענדל

מענדל זצ"ל הרבי מקאצק על הסיפור המובא בספרנו, חלק ראשון דף ל"ח: מחסיד א' וסמו ר' רסאל ע"ה מקינצק אשר ה' מהנה לרבינו בכל רגל עם בגד חדש של משי, ובהיות האיש הנ"ל בעיר קאצק על שמחת בנו שהתחתן עם א' מאנשי העיר הלזו, בבואו לקבל ברכת מזל טוב מאת הרה"ק טקאצק זצ"ל, ושאל אותו הרה"ק זי"ע על רבינו הסבא קדישא מראדישיץ זי"ע שיספר לו את תהלוכותיו ונפלאותיו ויספר לו הכל וגם סיפר לו במה שהוא מהנה אותו בכל רגל עם בגד חדש, אז אמר לו הרב הקדוש טקאצק זי"ע אשריכם וטוב חלקיכם שזכיתם לעשות בכל פעם במפגחת לספר תורה, ויאהל איז ענק עטף האט דא זכיה צו מאכין אללע מאהל א מענטשלי צו א ספר תורה, עכל"ק:

עוד מהנ"ל כאשר נתודע להרב הגאון ה"ק מקאצק זי"ע מפטירת רבינו הסבא קדישא מראדישיץ זי"ע, אמר למקורביו העולם אינם יודעים מה שאבדו ר' וועלט ווייסט גאהר נישט וואס זיי האבין אהן געוואירן:

סיפר לי חסיד א' מרבו הקדוש הרבי מפאריסוב זצ"ל, כשהתחיל לדבר מרבינו הסבא קדישא מראדישיץ זי"ע עמד מעל הכסא באימה ובהתלהבות והשוה פאותיו ואמר בזה"ל, "דער הייליגער ראדישיצער זי"ע" האט געזאגט:

סיפר לי ש"ב הרה"צ יושב כו' ר' פנחס שליט"א מחעלים ששמע מכ"ק הרה"צ בויק חוי"פ כו' מו"ה ר' אהרן שליט"א אדמו"ר מבע"ץ שאמר בשם זקינו אדמו"ר הרה"ק כו' מו"ה ר' שלום מבע"ץ זצ"ל שאמר על רבינו מראדישיץ זי"ע, כי "אשה הוא לד" ער איז א פלאם פייער פארין אייבערשטין.

סיפר לי חסיד ישיש א' מחסידי גראדזיסק שפ"א בהיותו אצל רבו הק' כו' מו"ה ר' אלימלך זצ"ל, ושמע ממנו במוצאי"ק אחר הבדלה שה' דרכו בקודש לעסוק ולספר אז סיפורי צדיקים, וסיפר לפני חסיד אחד איזה ענין מראדישיץ, והזכיר את שמו הק' ויקם הרה"ק מנראדזיסק זי"ע מעל הכסא ופניו היו בוערים אז כלמיד אש ואמר בהתלהבות הקדוש עליון הלז קידש שם שמים בריבים, עכל"ק:

דרכו בקודש

דרכו בקודש היה בכל שנה ושנה ביום ה' לחודש אב לעשות סיום מסכת ולאכול סעודה של בשר ויין וסעד עם אנ"ש תלמידיו הקדושים ביחד סעודת מרעים, א' בכל פעם סיפר להם זה הסיפור שבעיר אחת היה איש א' שה' ישן הרבה וה' מפורסם בעיר בשם "דער פעפער" ובימים הקדמונים בהגיע ימי החודש אלול

א' וכן שמענו מכתה גדולי ארץ שהיו נוהגין לעשות סיום מסכת ולאכול סעודה בשר ויין וכן אלל הרב הגאון ה"ק מוה"ר כו' חיים מלאנו והרה"ק מו"ה ר' עמנואל מפשעודבארו זצ"ל, ובס' טעמ"מ מביא בשם ס' ארחות חיים שכתב בשם הרה"ל הקדוש מו"ה ר"ר ישראל מרוזין זצ"ל דל"ה אחר חגיגת ט' צ"ח ללמוד מס' א' משניות ולסיים ולאכול בשר, וכי' עיי"ש אצל א"ן לנו להדמות להם ולהקל כזה ביותר ולעשות סעודות בשר ויין, בט' ימים אלו, רק בסעודת מל"ה שחל בזה שאין לרחות ליום אחר כי לא מחשבותינו מחשבותיהם ולא מעשינו כמעשיהם אשר היו כולם לשם שמים, וחמיד אף בשאר ימות השנה ה' מחבילים ומקוננים על גלות השכינה וחורבן ציהמ"ק ושלחנם הקדוש ה' מזבח ממש שזנחו את יארס לד', וגם באכילתן הסעודה של בשר ה' מחבלין על חרבן ציהמ"ק יותר ויותר ממה שאנו מחבלין בט' צ"ח בשעת חמירת איכה וקניות, ע"כ

נפל פחד על כל איש ישראל מאימת הימים הנוראים הממששמים ובאים, עם התעוררות התשובה בלב כל אחד ואחד ובפרט בימים הנוראים בעצמם אשר אפילו התולעת בארץ פחד וחרד מאימת הדין ומכשי"כ כל איש אשר בשם ישראל יכונה יהי' מי שיהי' חיל ודעדה אחזהו מאימת ימי הדין, ויהי בהגיע יום ראש השנה היה הדרך שם להתחיל להתפלל בהשכם יותר מכל ימי השנה, ואשתו של האיש העצל הגיל, קמה משנתה בהשכם לילך להתפלל, והוא ישן עוד, והיתה מעוררתו שילך להתפלל, אבל לא השגיח ע"ז מאומה והוא ישן עוד, ובראותה שאינו רוצה לקום, היתה ממהרת לבית הכנסת שלא לאחר התפלה, והלכה להתפלל, בהגיע הש"ץ להודו הלכה לביתה להניק את הילד, אבל הוא (בעלה) ישן עדיין, ושוב היתה מעוררתו, אבל לא קם ולא זע, ובאין ברידה הוכרחה לחזור לבית הכנסת באין פועל אצלו מאומה, וכן היתה שבה אליו כמה פעמים לעוררו משנתו, עד שהגיע הצבור לקריאת התורה אז זעקה אליו בקול גדול ובכי הלא הגיע עת קריאת התורה ותיכף יהי' תקיעת שופר, אז קם משנתו בבהלה גדולה וירץ מהר לבית המדרש עם איוה בגד שמצא, מלא נוצות, בעינים ישינות וחנומה על עפעפיו, ויהי בבואו לביהמ"ד, והביטו עליו בתמהון וכלם שחקו ממנו, וכל אחד אחד אמר עליו דברי צח (ווערטליך) ואף הנערים והטף שחקו ממנו, עד שהבושת הי' גדולה מאד עד אין חקר, עד שעלתה בושתו הגדולה והבוזנות השמימה לפני הבית דין של מעלה ויצא משם הפסק שמגיע לו מחילת עונות עבור הבושה הגדולה הזאת, ועתה הגה הבושה הגדולה שיש לי מזה, יכופר ג"כ בשביל זה עונות כל ישראל, ובאמרו הדיבורים האלו לפני העולם זלגו עיניו בדמעות שליש והרבה כי"כ עד שנפלו לחוך כוסו שהכין לברכת המזון, עד שזלגו כל העולם בדמעות ואמר שהבושה הוא שבזמן כזה בימים אלו זמן חורבן בית מקדשנו ותפארתנו אנחנו יושבים יחד בסעודה הרגשה הזו יכפר עונות כל ישראל (מירידי החסיד הישיש המופלג ר' יעקב זאב זילבערבערג נ"י בשם הרה"ח המופלג כו' מו"ה אלימלך אזורובר ז"ל תלמיד רבינו ז"ע):

דרכו ומנהגו של רבינו בכל שנה ושנה עד עת זקנותו מר"ח אלול ואילך לעזוב את דירתו מביתו ויצא משם וקבע דירתו בבית המדרש העיר ודר שם עד אחד שמחת תורה (א) ועבודתו הק' ידוע שאף בשאר ימות השנה הי' במסירת נפש

ע"כ אין לנו לעשות, רק בפשטות כמו שכתב הש"ע והרמ"א ושאר הפוסקים סי' תקנ"א, וכדאי הוא בית אלקינו, להזכיר את עצמינו בחורבנו באלו הימים צמיעת אכילה בשר, ולא כל הרוצה ליטול את השם יבא ויטול, ועוד נלע"ד לתת טעם לזה שהי' נהגין הלדיקים הקדושים לעשות סעודה של בשר בימים הגיל, ע"פ מה שכתב הס' שערי האמונה בשם ס' מנחת יהודה ח"ל הוכחה מהרמ"ק ז"ל וקללה"ה דכל קדושה הנכבדת הוא לקדש את עצמו בשעת אכילה, אי' דכל התורה ניתנה ע"י שאמר משה רבינו ע"ה למלאכים גדולה לגימה, והשנית דזה אולי פ"י זה השלחן אשר לפני ה', ונודע דביום רא' כביכול, כאומרם ויניקוהו דבש מכלע, נמלא עיקר קדושה הוא בשלחן, וזה אלי דוקא, לכן לר"ך האדם לקדש את עצמו בשעת אכילה והבן, עוד אמרתי ראי' לדברי מהרמ"ק ז"ל הכל שבעודת הכנחמת הוא לתקן באכילה והוא זה דעל ידי האכילה נסתבר חורבן בית המקדש בעוה"ר ולזה אנו לריכין לתקן בסעודת מלוא מקור אהבת ריעים כדי שיכנה בית המקדש במהרה בימינו א"י, עכ"ל.

(א) דירתו הי' בחדר שבתוך ביהמ"ד אשר נקבע אח"כ לבית תלמוד תורה שלמדו שם בחורים ואזכריים לומדים מופלגים ויראי ד' וכשנת ווי"ט היו מחפלים שם נשים.

גדול, והימים האלו הי' בכפלים במסיב עד אין חקר ואין לשער, וכמעט לא ישן בכל הלילות האלו, רק הי' מתנמנם בשעה מועטת קודם התפלה, ויסופר מזקני העיר ההוא שזכרו עוד ששמעו בכל עת עברו דרך ביהמ"ד בשעות מאוחרות בלילה וגם בבואם קודם עלות השחר בביהמ"ד את קול נהימתו כנהמת הדבורה ותנועותיו הקדושים המשוניים אשר גמס לב השומעים ועורר אותם בתשובה שלימה ויראת ד' הרוממות האמתי והפילו פחד ויראה והזכירו עצמם על מה שבאו לעולם הזה ומה שצריכים לתקן. (משיב הרה"ג מוכתר בנימוסים כש"ת כו', מו"ה משה אייבעשיץ שליט"א אבדיק סטערצוב):

הזכרות צדיקי הדור אליו

ידוע לכל יודעי ובקאי בקורות החסידות שצדיקי דורו רועדים וחורדים לקראת שמו וזכרו, ועל כל צרה שלא תבא השכימו בבקשתיהם השונות אליו, או ע"י שליחים מיוחדים עם פתקאות ופי' עבורם שיבקש רחמים מבעל הרחמים עליהם ועל זרעם ועל כל הנלוים אליהם כאשר כבר הבאתי בספרנו חלק ראשון דף י"ט, מהרה"ק המפורסם כו' מו"ה ר' יצחק מווארקא זצ"ל ששלח פתקא עם פי' עיי"ש, וכן קבלתי ממקורים רבים וגמנים וידוע זאת אשר בעת חליו של הרב הגאון"ק כו' מו"ה ר' מנחם מענדל מקאצק זצ"ל, שחלה זמן רב ועסק ברפואות שונות ולא ראה בהם שום תועלת, ושלח שליח מיוחד עם פתקא ופדיון נפש אל רבינו מראד"שיץ זי"ע, ובאשר שתבערת ההתנגדות בין חסידיו ראד"שיץ לחסידיו קאצק התפשטה אז בכל תקפה, (א' לזה מקדו אנשי הרב הגה"ק מקאצק זצ"ל, על השליח שלא לגלות הדבר לפני שום איש יהי' מי שיהי' ולהחזיק זאת בסודי סודות ואף גב לפני רבינו זי"ע בעצמו לא יגלה מי הוא החולה בעל הפתקא, ולא נכתב עליו למעלה את שם העיר קאצק רק שם אחר (כמדומה לי שכתב עיר גאראי) ויהי כבא השליח לפני רבינו בין הבאים הרבים ולחש רבינו לא' מאנ"ש מחסידיו המקורבים, ואמר אליו, ראו שא' מהחריפים בא להטעות ממני בקבוק שמן לרפואה לא' מגדולי הדור הוא הרה"ק מקאצק ולא יגיד לי מקורם מי הוא החולה, עד שאני מגלה לו, וכן הוה כשהגיש השליח עם הפתקא לפני רבינו לא הגיד כלל מי הוא רק אמר

(א' לא בין חסידיו ראד"שיץ בפרטיות הי' התנגדות על חסידיו קאלק אלא אף גם בין שאר החסידים הי' התנגדות עליהם, וקל"ת סיבת התנגדות נלמדה מזה שהי' נמלא ביניהם איזה אנשים מחרמיו ריב שהקילו בעיניהם שאר הצדיקים והעניו פניהם בפעמים קשים כנגדם, וזו הבערה ללכ"י יל"ת, וקל"ת מהם שהנאחי בספרנו באיזה מקומות, ועיין בס' "מאיר עיני הנזלה" אות פ"ו, ואות קל"ת, ובשאר מקומות ויתר פרטי התנגדות וכל הסליכותיה ידוע לנו ולכל בקיאי החסידות ולא ניחנה לכחוב, ואין לנו להכניס ראשיתו בין ההרים הרמים והגבוהים, אבל זאת נלענ"ד בפשטות וכן הוא באמת, כי הבעל דבר אין דרכו ופעולתו לעשות מחלוקת בין קלים ואנשי בליעל הפושעים כי הם אנשי בריו וסודו, ויודעים לחטוא אף בלי עלת הסרסור, אבל כשרואה הבע"ד שמתחזקים חסידים ויראים עושי רצון השי"ת באהבה, מיד מחירא שלא יהי' לו מה לפעול בעולם, אז לא ינוח ולא ישקוט עד יעשה מתחלה פירוד ביניהם, וזה ראשית עבודתו למחרת ריב בין המדרים קל"ת יהי' אחדות ביניהם, ואז יש לו מה לעשות, השי"ת ישמרו ויילנו מעלת היל"ת לנו ולכ"י.

סתם שאיש א' ממכיריו ביקש שיוכיר אותו לפני רבינו, אבל רבינו הרגיש וצעק עליו מדוע לא הגדת לי האמת, כי הוא הרה"ק מקאצק, כשראה השליח זאת לא יכל עוד להעלים הדבר, ואמר יהי גם יהי שהחולת בעל הפתקא הוא הרה"ק טקאצק וכי אין צריך לרפויש, והשיב רבינו ובוזה אני תמה עליך שיראתם להגיד מיד כמו שהוא באמת ועתה שמעו ואבינה לכם, הנה אני ורבך מקאצק חולקים בזה שהוא יש לו שיטה בעבודת השי"ת בענין הגזירות רעות המתחדשות ובהני הרפתקאות דאתי לעלמא, בחי' בטל רצונך מפני רצונו, ולפי שיטתו מאי כולי האי אם רוצים כן בשמים מוכרחים להסכים כן ולבטל רצוננו, אמנם שיטתנו הוא הקביה גזר וצדיק מבטל, לבטל כל הגזירות רעות המתרגשות ובאות לעולם ולזה שלח רבך אלינו בהעלם שמו, אבל כבר ברכנו אותו ברפואה שלימה והוא מרגיש עתה הטבה לחליו, וי"א שאמר בזה"ל שיטת רבך, אז מיקען נישט אריבער, מוז מען ארונטער, אבל שיטתי הוא, חארו מען קען נישט אריבער מוז מען בע"כ אריבער:

כתב לי ש"ב הרה"ח כו' מו"ה נהן רור שליט"א, ששמע מחסיד ישיש א' ששמע מהרה"ח המופלג המפורסם ר' הירש פארציוור ז"ל, שפי"א בעת שהממשלה הי' מוכן להוציא איזה גזירות על אחינו ביי במדינתנו ושלח הרב הגאון"ק כו' החידושי' הרי"ם זצ"ל מגור מכתב ע"י שליח מיוחד לאא"ז הוא רבינו מראדישיץ זי"ע להתפלל ולעורר רחמים שיתבטלו הגזירות במהרה, והשיב אאז"ה רבינו זי"ע אני אין לי ידיעה כלל מהגזירות כי אם הי' ח"ו נגמר למעלה שיתקיימו הגזירות בטח הי' לי ידיעה כדכתיב כי לא יעשה ד"א דבר כי אם גילה סודו אל עבדיו הנביאים, וכן היה שהופרה עצתם הרעה והגזירות נתבטלו:

פ"א חלה הרה"ק כו' מו"ה ר' אליעזר מדזיקוב זצ"ל וצוה להזכיר א"ע לפני רבו הק' מראדישיץ זי"ע, וכתב בנו הרה"ק כו' מו"ה ר' מאירל זצ"ל בעהמח"ס אמרי נועם את הפתקא, ושלח שליח מיוחד, ובהגישו הפתקא לפני רבינו לקרותה, והי' מפליא מאד את הכותב ואמר הלא הכותב זורח לי אף שהוא צעיר עוד לימים כמו החולה בעל הפתקא בעצמו ושאל את השליח אח"כ מי הוא הכותב ואמר לו שבנו של הרה"ק מדזיקוב זצ"ל, ואמר א"כ נוחא הוא:

תלמידיו הקדושים

המשך מספרנו חלק ראשון דף ס"א מה שנתודע לי עתה בעה"ש.

(כד) **הרב** הגאון"ק המפורסם כו' מרן ר' חיים מאיר יחיאל זצוק"ל, אדמו"ר מסאטמאר זצ"ל, הי' הרבה פעמים אצלו בריה ובחג השבועות, וכבר הבאתי בחלק ראשון דף ט', אבל בתור חבר ולא בתור תלמיד, וכפי ששמעתי מנכדי הרב הגאון"ק הנ"ל שתחזיק עצמו מתלמידיו הקדושים, וגם שמעתי זאת מהרבה מקורים נאמנים:

(כה) **הרה"ק** המפורסם כו' מו"ה ר' אלעזר טקאזיניץ זצ"ל בן הרה"ק המפורסם איש אלקים כו' מרן ר' משהלי טקאזיניץ זצוק"ל, זי"ע:

(כו) **הרב** המאוה"ג כו' מו"ה ר' אלעזר ז"ל דומ"ץ בעיר ראזווארוב

(כז) **הרה"ח** המופלג בתו"י המפורסם לתהלה מו"ה ר' אלימלך אזראוור ז"ל שהי' נוסע לרבינו איזה פעמים בשנה ובכל פעם הי' שוהה וישב שם איזה שבועות:

(כח) הרב המאוהב כו' מויה ר' בעריש זיל אבדיק קאמינסק.
(כט) הרה"ח המופלג בחייו ומעשים טובים מויה ר' בעריש בלומענפעלד זיל שהי' מגדולי חשיבי עיר וולאשצאווא, אבי הרה"ח המפורסם לתהלה מויה ר' יוסף, הנקרא בפ"כ ר' יאשע בלומענפעלד זיל מעיר הנ"ל מחו' של הרה"ק החסד לאברהם זצ"ל.

(ל) הרה"ח מויה טובי' בער זיל מחשובי עיר וולאשצאווא שהי' משמח את העולם במלי דבריהותא שלו בכל רגל ורגל, ובכל זמן שמחה ונשואין שהי' שם אצל רבינו:

(לא) הרה"ג הגדול כו' מויה ר' יצחק דיין זיל מעיר פיעטרכוב:
(לב) הרב המאוהב כו' מויה ר' יחיאל צינאמאן זיל הי' רב שלא על מנת לקבל פרס בעיר פאקשיווניצא:

(לג) הרה"ח הגביר המפורסם מויה ר' לייביש שכנא זיל מעיר פיעטרכוב, (א):
(לד) הרה"ג החסיד המפורסם לתהלה מויה פייוויש זיל מעיר גאוראטשוב:
(לה) הרה"ג החריף העצום כו' מויה ר' שלמה אייבעשיץ שהי' נקרא בפ"י כל ר' שלמה אפטער זיל אבדיק יוזעפאף שהי' מפורסם בין גאוני ארץ המפורסמים במדינתנו.

הוספות לחלק ראשון.

הרה"ג כו' מויה ר' יעקב צבי זצ"ל מפאריסוב.

סיפר הרה"צ ר' משה זצ"ל הנקרא ר' משה רייזיליס היא בתו של הרבי ר' משהלי זצוק"ל מקאזניץ ואמר על עצמו שהי' מכיר את הרה"ק מראדישיץ וצוק"ל, וכ"ק אדמו"ר (הוא הרה"ק מפאריסוב זצ"ל) הי' נוסע בימי נעוריו ג"כ להרה"ק מראדישיץ ואמר כמה פעמים שהי' רבו מובהק ובעת שהי' הרה"צ ר' משה זצ"ל בראש השנה בפאריסוב אצל כ"ק אדמו"ר, עלה על רעיונו בעת תפלת מוסף צורת פני קדשו של הראדשיצ'ער, והי' לו לפלא מה זאת שעברו הרבה שנים ולא עלה במחשבתו הציור הנ"ל, ואחר התפלה כאשר קירב את עצמו לומר "גוט יוט" לכ"ק אדמו"ר זצ"ל, ואמר לו בזה"ל ר' משה איך האב מיר געזיכט מיט וועמין צו גיין צי תקיעת שופר האב איך געפינין דעם סבא קדישא האב איך עהם מיטגענומין צו תקיעת שופר, וכ"ק אדמו"ר הי' קורא תמיד על מרן הקדוש מראדישיץ, סבא קדישא, (ס' ויקהל שלמה)

הרה"ק כו' מויה ר' יחיאל מאזארוב זצ"ל.

סיפר לי דודי הרב הגה"צ מויה יחזקאל זיל האבדיק זארנוב, שפ"א בעת חתונת א' מבניו הקדושים של הרה"ק מרן ר' הלל זצ"ל מראדישיץ (כמרומה לי שהי' אצל בתו הרבנית הצדיקת מרת חילי ע"ה עם הרב הגה"צ מויה ר' מאיר'ל זיל,

(א) הוא הי' מחשיבי עיר פיעטרכוב אשר הי' אללו חורה וגדולה במקום אחד והוא הי' ממסדי הבית החסידים דראדישיץ בעיר הנ"ל אשר התפללו אז שם רוב גדולי ומשובי עיר ת"ח יראים ושלומים בחורת ה' אשר הסתופפו כלל קדושת רבינו הסבא קדישא זי"ע וכשנת קודם היו רובם ככולם מלובשים בגדי משי לבנים, כפי מנהגי הלקדים הקדומים זי"ע.

האבריק סטערצוב) הי' שם הרה"ק המפורסם מרן ר' יחיאל חיים זצ"ל מאזארוב, על החתונה, עם בנו הרב הקדוש מוה"ר ר' לייביש זצ"ל כי הוא הי' מקרובי המחותנים וגם לקח עמו אנ"ש שהי' משמחים את המסובין, בעת הריקודים על שמחת החתונה הי' הוא המנגן ובעלי הכלי זמר הי' מסייעים אותו עם הכלי זמר שבידיהם כאשר היו עייפים מהריקודים וישבו לנוח מעט עם הרה"ק מאזארוב הנ"ל, והוא ישב על כסא א' וסח עמהם אחז בזקנו הלבן שלו ואמר להאנשים העומדים סביב לו, בזה"ל אתם רואים את זקני הלבן שלי, אין הלבנונית הזאת מן זקנה, וגם לא מן הרבה שתיית היין, והתחיל לספר את כל הצרות והסיבויים ר"ל שעברו עליו עד הנה, עד שזלגו כל העולם בדמעות שלישי, והוא בספרו כל זה לא נתפעל מאומה ולא נשתנו פניו כלל וכשכלה מלספר אמר להכלי זמרים בקול רעש של שמחה שירו לו זמרו לו שיחו בכל נפלאותיו, וז"ע

הרה"ק כו' מוה"ר ר' יעקב מאפמא זצ"ל.

הרה"ק המפורסם כו' מוה"ר ר' יעקב מאפמא זצ"ל, כידוע לא הניח אותו רבינו מראדישיץ זצ"ל מתחילה להתנהג בדאביסטוא ולקחת פתקאות רק עפ"י סיבה אירע פ"א בנסיצת הרה"ק ר' יעקלי' הנ"ל לרבו הק' מראדישיץ לקח את בתו הילדה קיילא עמו שהיתה אז בערך ששה שנים כדי שרבינו יברך אותה, ואף שהיתה עוד רך בשנים היתה מחכמת מאד, ויהי בעת השרד הרה"ק הנ"ל מאת רבינו זי"ע והיתה בתו הילדה עמו וראתה על השלחן מונח מצות מהפדיונים, ופרצה בבכי ובכחה בקול, וקרא אותה רבינו ושאל אותה מדוע אתה בוכה כל כך, והשיבה הילדה הנ"ל למה לא אבכה שאני רואה פה על השלחן מלא כסף ובבית אבי לא נמצא אף פרוטה אחת, ותמה רבינו על גורל החכמה מהילדה הקטנה הזאת, ואמר רבינו איך כשתבאי לבית אביך תמצא מצות מהיום והלאה, ומאז נתן חורו עליו ויסמכהו לרבי, וכן הוה כי מאז והלאה נתפרסם הרה"ק כו' מוה"ר ר' יעקלי' מאפמא זי"ע לאיש מופת וצדיק, והתחילו אנשים לבא אליו עם פתקאות ופדיונים ובקשות שונות, (מפי ידידי החסיד הישיש ר' יעקב זאב נ"י זילבערבערג מאזארוב וקצת בלאדז) :

הצדיקים הקדושים משידלאווצא, ומפשעדבארז, זצ"ל.

סיפר לי הח' המופלג בנשיק מ' צבי יאיר וועלטפרייד נ"י מזקינו הקדושים זי"ע, הסיק מראדישיץ אמר פ"א שיש לו שני אברכים טובים מאנשי שלומו שאוחז אותם בכבלי ברזל שלא יתחילו להתנהג בנשיאות ולקחת פתקאות, והכוונה הי' על האדמוריים הקדושים הרבי ר' נתן דוד משידלאווצא, והרבי ר' עמנואל זצ"ל מפשעדבארז :

עוד מהנ"ל דרכו בקודש של אדמו"ר הרה"ק מרן ר' עמנואל זצ"ל מפשעדבארז לילך רגלי בכל עריה להסבא קדישא מראדישיץ זצ"ל, והי' לו מקום קבוע תמיד אחורי העיר ראדישיץ שהניח שם מקלו כדי שלא יבין רבו הסבא קדישא שהוא בא אליו רגלי ואירע פ"א שהרבי זצ"ל מראדישיץ הלך לשאיב אויר צח על הדרך שמשם באו מפשעדבארז ופגעו זה בזה ואמר הרה"ק ר' עמנואל זצ"ל, מתוך צחות לשונו לרבו הק' זי"ע, דעו שהחסידים שלכם התיישבו בדעתם שימסקו מלנסוע עוד

אליכם, והסבא קרישא זי"ע תמה ע"ז ושאל לו תוך כדי דיבור מפני מה וענהו שלא יסעו בעגלות ובמרכבות רק ילכו ברגליהם לכבודכם.

בענין תלמידו הרה"ג העצום חריף ובקי כו' מו"ה ר' שמואל צבי זצ"ל אבד"ק וולאשטשאווא כתב בס' קרנות המזבח ששמע מהגה"ק המפורסם ר' לייביש זצ"ל אבד"ק אזארוב שאמר שהרה"ג ה' מפורסם ע"פ תבל בשם "דער פוילישער למדן":

מופתיו הנוראים

סיפר לי ש"ב הרה"צ חו"ג יו"ש מו"ה ר' פנחס שליט"א מחעלים, שהרבנית מרת דבורה בת הרה"ק כו' מרן ר' ישראל איטשע זצ"ל, חלתה פ"א במחלה אנושה במכה המתהלכת אז בעיר ראדישיץ על העור והתפשט על פניו ר"ל והלך וסיפרו זאת לפני רבינו זי"ע אמר להם אצל איש ה' לי עצה שהשמתי ידי על הפנים והסרתי תיכף את המכה, אבל אצל נקיבה אראה לפעול שימס המכה מאליה בפניו, וענו ואמרו שבאופן זה הוא יותר מסוכן ואמר להם שימס המכה במקום אחר שאין שום חשש סכנה, והי' לרבינו איזה כ"ס עם רפואות (בייטעלע) עוד מרבו הק' המגיד מקאזיניץ זצ"ל, ולקח משם איזה רפואות, והוסיף משלו איזה סגולות ולקח חתיכה בד ועשה כ"ס מיוחד וצוה לעשן עליה מקודם בהסימנים האלו ואח"כ צוה לתת הסימנים הנשואים בהכ"ס ותפר אותו, וצוה לשאת הכ"ס הזה על צוארה, וכאשר חלה את הכ"ס הזה על צוארה, תיכף הרגישה הטבה יתירה ונמס כל המכה עד שלא נשתייר שום רושם על פניו מהמכה ואחר זמן רב כאשר היתה עם בעלה הרב הגאון הגדול ר' אליעזר שלום ז"ל, אבד"ק פיעטדקוב, בחוץ למדינה והתאכסנו במקום אשר לא נמצאו שם יהודים רק מעט ורצו להרע להם ולקחה הכ"ס בידי' וברחו מהם בבחלה :

סיפר החסיד הישיש ר' נח מינצבערג נ"י ששמע מאביו ששמע מזקינו החסיד המופלג המפורסם ר' יעקב ליב מינצבערג ז"ל, שהי' עוד מחסידי לובלין ואח"כ מחסידי ראדישיץ ושמע מרבינו ספיפר מפריץ א' מהפריצים הגדולים בעל אחוזות הרבה שהי' חשוך בנים זמן רב ודרש בהרבה רופאים ולא הועיל, וכאשר באחת מאחוזותיו הי' דר' יהודי שהחזיק חליבה אצלו (שווייג) וגם הוא הי' חשוך בנים זמן רב, ונסע עם אשתו לראדישיץ והתמרמר לפני רבינו עד שבירך אותו והבטיח לו בבן זכר ולתקופת השנה נפקדה אשתו בבן לזקוניו, אשת הפריץ בשמעה מהפלא הזה מרוב חשקה לזכות בבנים הלכה בעצמה לבקר את היולדת הנ"ל להודיע מאין באה לה הישועה, ושאלה אותה באיזה רופאים מומחים דרשה שנתרפאה ונפקדה בבנים ע"י, והיתה מספרת לה שלא היתה אצל רופאים רק ישועתה באה מאת ה' בהשתדלות הרבי מראדישיץ, כשמעה זאת הלכה וסיפרה מזה לבעלה מאין באה הישועה ואין להם לעשות עוד רק זאת ונסעו תיכף לראדישיץ לקבל ברכתם והתמרמרו לפניו מאד וביקשו ממנו שכמו שאשת היהודי הנ"ל אשר גם היא היתה באה בשנים ונפקדה בבנים, כן יתפלל הרבי גם עלי' שתפקד בבנים, והבטיחו לרבינו הון רב וגם הנחה ליהודים יעשו, ואמר רבינו בזה"ל הגה ידוע שכשבא אלי א' מאחב"י אשר הוא חשך בנים ר"ל יש לי סגולות שונות עבורי, יין של קידוש או הבדלה חתיכת המוציא מחלה של ש"ק וכדומה, אבל מה יכלתי עשות עבורי דבר שיועיל, התפללתי אל השי"ת שכל מה שיעלה על רעיוני לעשות שהי' לרפואה וכן הוה וצויתי להם שיבשלו תפוחי יער, והמים שנתבשלו בו התפוחים תשתה, וכן תעשה איזה ימים, וקיימה

וקיימה את כל אשר צוה לה רבינו ויהי לה חיים לרפואה ולתקופת השנה נפקדה בבן. מובן גדול השמחה שהי' שם, והפריץ נסע חיכך לראדישיץ לבשר הבשורה וביקש לכתוב לרבינו איזה אחוזות אבל לא רצה לרבות ממעשה נסים ולא רצה ליקח בשו"א שום תגמול, רק ביקש שיעשה הנחה ליהודים העניים מאותו הגליל השייך אליו:

עוד מהגיל איך זקינו החסיד הנודע ר' יחיאל מינצבערג ע"ה מחסידי ראדישיץ נתעשר מברכת רבו הק' הג"ל וכן הוא שזקינו הג"ל, בהיותו עוד אברך רך בשנים וסמוך על שלחן חמיו שאל עצת רבו הקדוש באשר שבדעתו לעסוק במסחר אחרי שכבר כלה הזמן מזוגות שהבטיח לו חמיו ע"כ יאמר לו רבו הק' לאיזה מסחר שיקח את עצמו, ואמר לו רבינו עצתו שיחקור ויחפש אחר א' מהפריצים הגדולים ויקנה ממנו חטים וזה יהי' מסחרו, ודרש דרש עד שמצא ונתודע לו מפריץ (כראביע) גדול א' אצל עיר איוואנצק ונסע שמה, ואצל הפריץ הזה אף שהי' מסחרו עם יהודים הי' דרכו שלא הכניס אליו בכיתו שום יהודי רק כל המסחרים הי' דרך החלון, והסוחר הי' עומד בחוץ, וכן החסיד ר' יחיאל הג"ל התקשר עמו בברית המסחר וכל המסחרים שנשא ונתן עמו הי' דרך החלון כדרכו, פ"א בעת בא אליו לקנות תכואה חדשה ובא לעשות עמו חשבון ולסלק לו החוב הישן ועשה חשבון על כל הסחורה שלקח ממנו במשך כל העת וסילק לו החוב וביקש שיתן לו הסחורה, ויהי באמצע המדידה שמדדו עבור המדות חטים שקנה ליתן לו, והנה צוה הפריץ לקרא לו, והלך אצל החלון שלו, ושאל אותו הפריץ כמה עולה החשבון, ונתן לו גייר החשבון שחשב הוא ושחק ממנו הפריץ ואמר הוי שוטה החשבון אינו עולה כל כך כמו שחשבת וכתבת על הגייר כי טעית בחשבונך ונתת לי יותר ממה שמגיע לי בערך שלש מאות רוי"כ, ומעתה אין חפצי עוד לסחור עמך, כי למחר יהי' לך טעות אחר ויהי' לך טענות אלי שנתלדלת אצלי והשליך את הג' מאות רוי"כ דרך החלון, ומהכסף הזה נתעשר מאד

עוד משיב הרה"ח ר' נתן דוד גיי ששמע מהרה"ג הצ' ר' פיניעלי שליט"א בן אדמו"ר הרה"צ איש תמים ר' אליעזר שליט"א נכ נטשוב שפי"א באה ערלית א' מסטאשוב אל רבינו והביאה עמה איזה צלוחית דבש עם עוכות חיות למתנה לרבינו, ואמרה שכ"א היה בעלה חולה וסבל יסורי מות מזה שהיו שערוריו עובדות לו כמחט, וגם בעת שהי' עייף מאד מטורח ורצה לישן ובשום אופן לא יכול מגודל היסורים ד"ל ודרש ברופאים ולא הועיל, עד שבאו הנה וצוה לו רבינו שירחץ ראשו במי הבאר אשר אצל ביתו, (ה) בכל בוקר בערך איזה ימים ומיד נתרפא ולא הרגיש מאז שום כאב כלל, ופלא שבנסעם משם צוה עליהם שלא יסעו באותה עגלה אשר הי' מיועד לנסוע באותו הדרך וצוה שיסע בדרך עיר אחרת לביתו, והסיף הי' שרעם נפל על העגלה הזאת והרג כל אנשים שישבו על העגלה הזאת והם ניצולו

סיפר לי גיסי הרה"ח בנשיק כו' מו"ה חיים שליט"א ששמע מחסיד הישיש ר' נח הג"ל שפי"א בא אליו אורח א' מהני אורחי ופרחי והגיש אליו ככתב בקשה ושאל אותו מה מעשהו והשיב כי הוא סובב על המדינה לאסף נדבות מהמת שהי' מקורם בעל פרנסה ועתה הורע מצב פרנסתו, מוכרח הוא להוציא פרנסתו באופן זה, ושאל אותו רבינו אם שנית מענה והשיב לא, קרית והכיב לא, אם הוכל להתפלל

(ה) וכידוע ריפא דמי הנאר להרצה חילוצים מוכנסים מאלד כאשר הנחתו בסכרנו

חלק ראשון דף כ"ג, ובשאר מקומות

ולומר תהלים, אמר הן, ואמר לו רבינו כמה אתה מאסף בכל שבוע, והשיב כך וכך, ואמר לו רבינו איך תשאר אצלי, ותאכל אצלי ואתן לך הסכום הזה, והי' זאת למלא בעיני כל, ושאל זקינו של הנ"ל הוא החסיד המופלג המפורסם ר' יעקב לייב ז"ל שהי' מקורב שם, מדוע מקרבו רבינו כל כך, והשיב שהכיר ממכתב בקשה שהוא נכד להאשה טובת לב מחמלניק שריחמה עליו בעת שהי' דר שם והי' ברחקות גדול מאד, ולא גילה לשום איש כידוע, והאשה הנ"ל שרדה בשכינות בהודעה מזה, ויודעת שלא רצה לגלות דחקות לשום א' ש, היתה מנחת מעות בכל יום בבוקר בדרך אצל המקוה שהלך שם לטבול, והוא הנבי' זאת בתורת מציאה, וכשראה זאת פעם שני ושלישית הבין כי לא אבידה הוא, רק אחד הניח זאת במכוון וחקר ודרש עד שנתודע לו ששכינתו הדרה בחצירו עשתה זאת, כדי להחיות נפשו, איך צריך להחזיק לה טובה ולקרב את זרעה וזרע זרעה בכל מה דאפשר:

סיפר לי החסיד ר' נתן דוד זאמער נ"י שזקינו הרבני מו"ה משה צ"ה מקינצק הי' בנערותו במדינת פרייסין ולמד שם מלאכת אפי' ורדיית הפת ושאר מעשה תופינים מתוקים (כי אז לא נתנה הממשלה רשות לפתוח חנות ולסחור עם תופינים ומעשה אופה רק למי שהי' בקי וגמר מלאכת אפי' על בורי') ולזה גמר שם הבחינה כדי להשיג רשיון הממשלה (ראוראשעניצ) ויוכל לאפות ולסחור בלי מפריע ואח"כ חזר לביתו, והשתדל להשיג הרשיון מהממשלה בעיר קינצק, אבל שכינו האופה הנכרי שהי' דר נוכח ביתו בידעו ומכירו מה שבדעתי לעשות עשה תחבולות שונות לנגדו אצל הממשלה שלא ישיג רשיון, ור' משה הנ"ל בראותו כי כל עמלו לשוא וטרחתו ויגיעתו לריק נסע לראדישיץ והתנצל לפני רבינו זי"ע איך שיגע וטרח הרבה עד שלמד המלאכה הזו כדי שיהי' לו מצב פרנסה ולאחר כל אלה יד נכרי באמצע אשר אינו מניח אותו בשום אופן להשיג הרשיון וחושב עליו בלבולים שונים להפך מחשבתו והשיב לו רבינו בזה"ל אל תדאג אל תדאג כי לא ישיג גבולך עוד, והנני בטוח כי עוד ימכור לך את כליו וגם הכלי מרדה שרודה בו את הפת ימכר לך, ונסע לביתו בטוח עם ברכת רבינו, ותיכף שכר לו חנות על מעשה אופה והשיג תיכף הרשיון ואפה כל מעשה אופה והי' הלך וגדל עד כי נתעשר מאד, ושכינו האופה הנכרי הי' הלך וחסר עד שנתדלדל וירד מטה עד שמכר לו כל כלי האפי' וגם כלי המרדה שרדה בו את הפת כדבר רבינו זי"ע:

סיפר לי הרה"ח בנשיק כו' מו"ה חיים נ"י מפיעטרכוב ששמע מהרב הגאון"צ כו' מו"ה ר' ירמיה שליט"א מאמשינוב שדרכו של זקינו הרה"ק המפורסם כו' מו"ה ר' יצחק זצ"ל מווארקא בעת שבא אליו חולה מסוכן שלחו לראדישיץ אל רבינו זי"ע פ"א בא אליו איש א' מאנ"ש של הרה"ק מווארקא זי"ע ומצא שם בבית רבינו שהכינו עצמם בהכנה דרבה לסעודה גדולה בשמחה וחדוה, ושאל שם מה היא השמחה והסעודה שהכינו ברוב טרחות ויגיעה והשיבו לו שרבינו עושה סיום על ש"ע חושן משפט עם כל נושאי כליו

סיפר לי ידידי החסיד ר' ישראל איטשע נ"י באראנקעוויטש שזקנתו הסבתא החשובה הצנועה מרת רחלי צ"ה מראדישיץ בעוד היתה רכה בשנים בערך איזה שנים אחר ימותה נתאלמנה מבעלה אשר נולדו לה ממנו בן ובת, ובאותו העת נפטרה הרבנית הצדיקת המפורסמת בקדושתה כו' מרת רבקה פעריל צ"ה שנבעה בנהר בעת טבילתה, (ח) ונשאר מבודד בן א' הוא אדמו"ר הרה"ק המפורסם כו' מרן ר' הלל זצ"ל מראדישיץ

וכאשר אשת רבינו זי"ע היא הרבנית הצדיקת מרת בילא ע"ה היתה חלושה בטבעה, לזה שלח רבינו זי"ע אחר זקנתו הצנועה מרת רחלי הנ"ל ואמר לה הא לך הילד הזה ותגדלוהו ותשגיח עליו בעינא פקחא כי לאור גרול' יהי' ועתיד להופיע בעולם בצדקתו וקדושתו, ולא תסירי השגחתך ממנו ובזכות זה הנני מבטיח לך שתאריך ימך עד מאה ועשרים שנה, ושאלה לרבינו בחכמתה ואמרה אליו "רבי" מה ארויח בזה שאאריך ימים במספר זה אם אהי' חלילה חולה ומונחת על ערש דוי שנים רבות, ולמה לי חיים כאלה והשיב לה רבינו זי"ע הנני מבטיח לך ג"כ שתהי' בריאה אולם כל ימי חיך, וכן הוה שלא חלתה כל ימי חייה, וגם לא כהתה עיני' ולא חסרה לה אף שן אחת כל ימי חי' והיתה בבית רבינו עם בני' במשך כל העת ולאחר שגידלה את הילד הקדוש הזה והי' כבן י"ב שנים שילם לה שכרה והעתיקה דירתה עם בניה למא' ענין לבתה, והיתה דרה שם כל ימי חייה, ולא ירעה משום חולי ומיחוש כלל עד יומה האחרון בליל ששי שמתה באמצע הלילה וצותה לחתנה שיסע תיכף לראדישין להודיע לבנה שיבא הנה כי נחוצה לומר לו דבר, מתחלה מיאנו בזה כי לא ראו אצלה שום חולי ושינוי בבריאתה, ולמה לו להבהיל אותו בחנם, אבל בגודל הפצרתה הוכרחו למלאות בקשתה ונסע חתנה לראדישין להביא את בנה, כבואו שאל אותה מה בקשתה ממנו בשליחותה, ואמרה אליו שתחת הכר מונח צרור הכסף שלה בערך שלשים ר"כ, וזה הי' לצרכי קבורתה אחר אריכת ימ', וגם יקנו ממנו מלבושי התכריכין הנצרך לה והשאר יחלקו לצדקה, ולא ארכה השעה עוד באותו הלילה וצותה להושיט בגדי שבת וקערה עם מים והחליפה בגדי' ורחצה ידי' ותיכף הפכה פני' ויצאה נשמתה, וחפשו ומצאו שם את תעודתה (הפאס) וראו כי מלאו ימ' במספר מאה ועשרים שנים:

כבר כתבנו בספרנו חלק ראשון דף כ"ט, שתלמידו הרב הגאון הקדוש המפורסם כו' מו"ה ר' חיים מאיר יחיאל זצ"ל ממאגילניצא הי' רגיל ליסע אליו איזה פעמים בשנה עם אנ"ש, וגם כתבנו שם מראיית פני קדשו של רבינו הסבא קדישא מראדישין שהפיל אימה ופחד והרהור תשובה בלב כל הרואים הדר פני קדשו ואף גם בין תלמידיו הקדושים שרובם ככולם כמעט לא טעמו טעם חטא מימיהם רעדה אחזתם בהביטם על פני קדשו על האור הגנוז הזה וכמו שכתבנו שם אצל תלמידו הרב הגאון הקדוש המפורסם הרה"ק ש"מ זצ"ל מראדאמסק ע"ש, וגם שם דף כ' אצל תלמידו הרב הרה"ק המפורסם כו' מו"ה ר' יעקב צבי זצ"ל מפאריסוב שרבינו קרא אותו שיגש אליו לקבל ברכתו והתעלף משימת עינו עליו, וכן ביטבו על השלחן הטהור הי' אימת המקום על יושביו, ופי' להיות הרב הגאון ממאגילניצא זצ"ל בראדישין אצל רבינו זי"ע עם אנ"ש הנכבדים מגדולי תלמידיו, והי' בשבת קודש בעת סעודתו על השלחן הטהור אשר כירוע הי' שורר אז על השלחן דממה ושתיקה כיכ עד שהיו מרגישים קול נהמת הובוב בפריחתו מגודל הדרך ארץ ואימת רבם הקדוש, והי' בין אנ"ש של הרה"ק ממאגילניצא זי"ע חסיד עשיר א' שלא יכול להתאפק מבלי נשמע קילו במשך כל העת השלחן, ודיבר עם היושב סמוך לו דברים אחדים ומיד הרגיש המשמש ר' נחמן ע"ה נאמן ביתו ורץ אליו וחטף את הכובע שלו (שטריימל) מעל ראשו והשליך לאחוריו, וחרה זאת להרה"ק ממאגילניצא, ורמו אל המשמש באצבעו בהקפדה והראה לו שיקיים לו מסק על זה שביזה אנ"ש, והי' לאחר השלחן בהלוך רבינו לתוך חדרו הטהור והלך אחריו משמשי ר' נחמן הנ"ל וסיפר לו כל הנ"ל והתנצל לפניו איך שהרה"ק ממאגילניצא זי"ע הי' מיראו באצבעו והראהו שיקיים לו מסק וירא מאד מהקפדתו שלא יעניש אותו ולא יכזה בגחלתו, ושחק רבינו ואמר אליו

אם

אם לא החכינת רק לעשות רצוני כדי שלא לבלבל אותי באמצע השלחן אין לך לפחד כי לא יעשה לך כלום ולא יאונה לך כל און. (מפי הישיש החסיד ר' יעקב זאב נ"י).

שיחותיו הקדושים

סיפר לי החסיד הישיש ר' נח מינצבערג נ"י ששמע מאביו ששמע מזקינו החסיד המופלג המפורסם ר' יעקב לייב מינצבערג ע"ה מאסטראווצא איך שפ"א התנצל לפניו רבינו זי"ע איך שהעולם אין מניחים לו ללמוד וגם להתפלל, ועומדים אצלו כל היום וכל הלילה ומה יהי' התכלית שלי, והשיב לו הר' יעקב לייב הנ"ל, חנה רבינו יודע היטב כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא, והשתא כמה וכמה אלפים נפשות מישראל קיים והחי' רבינו ומהם הי' הרבה אנשים שבניהם לא הי' מתקיימין אצלם ובתפלותיכם וברכותיכם קיימתם אותם, וכי קטן הוא בעיניכם הקידוש השם הגדול הזה, אז החי' אותו בדבריו המזכוכים ונחה דעתו של רבינו בזה, והוסיף עוד רבינו ואמר שקידוש השם כמהו לא הי' עוד מכמה מאות שנים מקודם עד הנה :

סיפר רבינו זצ"ל בעוד הי' רך בימים והי' נודד בגלות אירע לו פ"א בהיותו הולך בדרך והי' עייף מטורח הדרך עד שעבר דרך כפר אחד שהי' דר שם אופה יהודי, והי' קר לו ג"כ כי הי' אז ימי החורף וביקש מהיהודי שיניח לו ללון אצלו, ואמר לו האופה הנ"ל שיעשה לו משכב על התנור למעלה כדי שלא יהי' קר לו, והאופה הנ"ל לא הי' לו רק חדר קטן א' אצל חדר בית האופה, ויהי' בלילה אחר חצות בעת שהיי' כולם כבר ישנים, והנה שמע רבינו קול אנחה ויללה מהכפרי הנ"ל, והי' גונח מאד, וסיפר רבינו בכ"פ בעת שמעו הי' נשבר לבו בקרבו ונפל ממנו תלחי תלחי כי חשב בלי ספק הוא מקונן על חורבן בית מקדשנו ועל השכינה שהיא בגלות, והי' בוש מאד על עצמו וסבל חולשת דעת גדול מאד, אם אדם פשוט וכפרי אשר הוא עם הארץ ומצער כ"כ על גלות השכינה, איך יכול להרים ראשו גגדו, ורצה לעשות מעשה בעצמו לסגף עוד יותר, עד ששמע קול זוגתו ושאלה מה הוא מתאנח כ"כ, אז אמר אלי' "יענטע" עד מתי תבשל תפוחי אדמה עם תפוחי אדמה, כבר בא העת שתבשל לביבות "קליסקעליך", בשמעו כי האנחה הוא רק על דברים ארציים, אז נחה דעתו. (הרי"ז נ"י) :

מכתב יקר מכ"ק רבינו מראדישיין זי"ע אל הרה"ק ר' אלעזר זצ"ל מקאזנין.

ב"ה יום ד' פנחס תקצ"חית לפ"ק.

יהי שלום בחילו שלוח בארמנותיו, ה"ה ידיד נפשי הרבני המופלג הוותיק החסיד האברך הירא בנן של קדושים נטע שעשועים, גזע יושר, כבוד שמו מפארים מו"ה אלעזר יצורו לעד יאיר אורו לנצח.

מעשי ידי הנאמן הגיענו על נכון ואין לשער גודל הצער שהי' לי מזה אשר הודיענו ממזג בריאות אמו הרבנית תחי' לאוי"ט, אך אמרתי לד' הישועה (א) [והר] עוז בו שישלח עוזו מקודש להופיע עלי' ממרומ

(א) כלן נקדע קלס בנוף המכחב ולפי הענין נראה שכ' תי'. ובר" ואל"י הי' כמובן עוד חיבה אחת שאין ידוע לנו

קראו מזור ומרפא בקרב שאח"י. יהא רעוא שיאזין לקול שרעתינו להופיע עלינו מאוצר הרחמים, שתזכו לשמחני במהרה מבשורות טובתכם בכפלי כפלים כמדה טובה המרובה, וכעת הנני שולח עבודה מהכמוס אתי (ה) מאוצר החיים מהצדיקים הקדושים זכותם יעמדו לנו עדי עד. דברי ידידכם המיחל ומצפה לישועתכם בתוך ישועות אחינו ב"י, וששון ושמחה ישיגו מאשי ניחח דעינא פקיאח וחמלה. הק' ישכר בער בהר"י ז"ל מראדשיטין.

ויקבלו ע"י מוכ"ז סך חמשים זהו באנקה צעטיל והבעל ברכות יערה עליכם שובע שמחות.

מה ששלח לי ש"ב ויד"ג הרה"ח המופלג בתו"י מוכתר בנימוסין שלשלת היוחסין כו' מו"ה יצחק פנחס שליט"א מפאצאנוב בן הרה"צ יו"ש בוד"ר חו"פ כו' מו"ה נתן יעקב שליט"א מקינצק נכד הסבא קדישא מראדשיטין זי"ע :

חיים וברכה ומשמרת שלו אל כבוד הרה"ח המופלג בתו"י אוצר בלום חו"ב שה"י בנש"ק כו' מו"ה ראובן חיים שליט"א.

הנה בשנת תרפ"ד בליל ש"ע הייתי אצל אדמו"ר הרב הצה"ק כו' מו"ה ר' יחיאל הורוויץ זצוקלה"ה (הרבי מפאקשיווניצא) שמשכן כבודו הי' בטארנא הוא הי' נכד הרב הגאון"ק המפורסם כו' מהר"ן מראפשיטין זצוקלה"ה זי"ע, וכבוד גדול עשה לי נגד חשובי העיר ומעריציו וחסידים המסתופפים בצ"ק ואמר אלי בקול גדול הלא אתה הנך נכד הראדישיצר הקדוש זי"ע ואספר לך מעשה כפי מה שקבלתי מאבותי וז"ל הנה ידוע שגם בעניני הדיבוקים לגרש ולהבריא אותם הי' לו להראדישיצר הקדוש כח גדול מאד עד שנהרו אליו מכל קצוי תבל, פ"א אירע שהביאו נערה אחת ממדינת אונגאריין שנדבק בה רוח רעה ר"ל והי' הדבר הזה לפלא בעיני כל הרואים (ז) ושאלו את האנשים שהביאו אותה ואמרו שנערה זאת נפגעה ר"ל בעת שהלכה למרתף יין להביא יין אל השלחן כאשר עלתה מן המרתף בנר כבוי לא היתה צוד בדעתה וצעקה רק שישעו עמה לעיר ראדשיטין אל הצדיק משם אבל האנשים אנשי הבית הזה לא שמעו צוד מעיר כזה, (ג) ולא ידעו שיש עיר כזה בצולם, אבל אחר החקירה ודרישה עלה בידם להודיע איפה היא העיר הזאת, ונסעו עמה לראדשיטין ושהו שם מספר ימים ושבעות עד שיכלו לכונוס פנימה, ואמר הראדישיצר הקדוש אל הדיבוק אמור מי אתה ויהי' לך תיקון על עונותיך, פתח הרוח בבכי גדולה ואמר בזה"ל לפני שלוש מאות שנה הי' יצרות גדולות בגלילות אלו שבתוכם קנו חבורת בריונים ולסטים ואני הייתי המלך שלהם ופעמים הרבה החרבנו עיירות וכפרים שלימים כדי לשלול שלל, ואירע פ"א ביום הכפורים שחל להיות בשבת נפלתי עם כל החיל שלי על העיר הזאת שהיתה שמה אז

(ה) והרב הגאון"ל ר' אלעזר אלימלך רוקח זל"ל סיפר, שיש לו נקבלה מאביוה"ק שאמרו לו שזה הי' בורשטיין.

(ב) הפלא הי' שירע זאת לנערה קטנה.

(ג) רבינו הסבא קדישא זי"ע הי' אז בחלום נשואתו וממילא עדיין לא הספרסם שם שידעו כלם מהעיר לראדשיטין.

„ראדאוויש“ והיתה אז עיר גדולה, ובזמן שכל היהודים היו בבתי התפלה שלהם כדרכם ביום הכפורים הקפנו בחבילי זמורות ואש את בתי התפלות, ובעל כרחם שרפנו שם אנשים ונשים וטף חוץ מה שנשארו בביהם שלחנו את ידינו בבזה ולקחנו את כל טוב היהודים, ונתנו ג"כ להנכרים שדרו בעיר חלקם, והלכנו משם בשלל גדול, אבל סופי הי' מרה שנהרגתי ע"י החברה שלי בלי תשובה, והייתי בעולם העליון בצרות צרורות ועונשים הרבה קשים ומרים מאד אשר א"א לתארם ע"י המלאכי חבלה רוחין ולילין ולא הי' לי מנוחה זמן רב מאד עד שבאתי לארץ אונגאריין ונכנסתי שם אל מרתף יין תחת שליבה התחתונה והי' לי שם מעט מנוחה, ופ"א אמרו לי הממונים שלי שלא יהי' לי תיקון עד אחר מאה וחמשים שנה בערך ובאותו המקום ובאותו הזמן יהי' שם צדיק אחד והוא יתן לך תיקון לעונותיך, ולאחר זמן שמעתי כי הצדיק הזה כבר מאיר את העולם בנסים ונפלאות עד אין מספר, וכן הוא דר בראדישיין, לזאת יצאתי ממקום מחבואי ונכנסתי ברשות ליתן הבתולה הלזו בעת שהיתה במרתף היין, ועתה באתי בבקשה גדולה ליתן לי תיקון על עונותי המרובים והעצומים עד אין מספר. וסיים כ"ק אדמו"ר מפאקשיווניצא זצ"ל ואמר לי בטח שהראדישיצר הקדוש נתן לו תיקון כראוי. „כן זקינד קדוש כזה הי' לך“: (עוד מהנ"ל) **סיפר** לי איש נאמן ששמע מפי החסיד כו' מו"ה ר' ישכר ז"ל בן הרהגה"צ ר' מאיר יהושע ז"ל אבד"ק קלימנטוב תלמיד זקינינו **הסבא קדישא זי"ע**, ששמע מאביו שפ"א הי' בראדישיין בתשעה באב שחל להיות באחד בשבת והי' שם בשבת זה הרבה אנשים מכובדים גדולי ישראל בתורה ויראה, וכאשר הי' בעת סעודה שלישית סברו החסידים שרבינו יעשה הסעודה בחפזון בעת הזאת ויתחיל באבלות באמירת מגילת איכה וקניות כמנהג וכדין אבל לא כן הי' דרכו הקדוש כי האריך הרבה מאד בשיחותיו הקדושים בעניני משיח ומלכות בית דוד ובנין בית המקדש עד שהוציאם לגמרי מעוה"ז ומגלות ודימו בנפשם כמו שהנם בארץ ישראל ומלכות בית דוד על מכונו ובית המקדש בבנינו ומלך המשיח מושל במלכותו על כל יושבי תבל, ושכחו לגמרי היכן הם ויום האבלות זה נמשך כמה שעות בלידה, ואח"כ התפללו ערבית ואמרו קינות ואחר כך זה התחילו עוד הפעם בהשיחה וכה נמשך עד אור הבוקר והיו כלם לבושים במלבושי שבת בגדי משי ושטריימליך, כאשר נגמרה השיחה הלכו לביתם ברחובות העקומות כל אחד לאכסניא שלו מחמת שהתביישו לילך אז עוד במלבושי שבת ברחובות חוצות, וסיים שכמדומה לו שהי' אז בערך ב' שנים קודם הסתלקותו, והוא שנת תר"א ה' :

(א) כפי שמוכח בזה"ק פ' וירא דף קי"ז הי' שנת תר"א לאלף הששי שנה ראשונה מהגלות אור החמה ואור הנאולה שבגמר הנאולה והגולה האור הגנוז החכמה האמיתית בשלימות (עין צ"ב) בני יששכר מאמר חניכה ב' וג') וההכנה הראוי החסילה בשנת תר"א וז"ל זה"ק בשם מאה שנים לסתיחא יסתיחון חרטי דחכמא לא לצייל ומבועי דחכמא לחסא ויחחקן עלמא לאעלא בשביעה כנר נש דמחחקן צימא שתיחא מבי ערב שמשא לאעלא בשבחה, אוק הכי נמי. וסימניך בשנת שש מאות שנה לחיי נח וגו' נבקעו כל מעיינות תהום רבה עכ"ל. ויום שנחבר צו ביהמ"ק בראשונה ושני הי' באחד בשנה (עין ירושלמי חגיגה פ' ד' הלכה ב' ובבלי חגיגה כ"ט. וברש"י שם) וביום שנחבר צו המקדש נולד משיח בן דוד (ירושלמי שם, מדרש איכה מ' אסתר פרשה א') וכשחל ט' באב ביום

שמעתי (מהנ"ל) שפ"א בא הרב הגה"צ ר' מאיר יהושע זצ"ל אבד"ק קלימנסוב לראדישיץ ברעש גדול היות שאשתו חולה מאד במחלה אנושה וכל הרופאים כבר יאשו אותה שאין שום תרופה עבודה, ואמר לו רבינו זי"ע שתוק בני תדע שאין רפואתה תלוי ברופאים, כי האדם עץ השדה כתיב והאשה הלא בעץ חטאה (א) ובעץ תהי' רפואתה סע לבייתך וסמוך לעיר קלימנסוב בפרוות העיר תראה שם איזה אילן משונה ותלך אל האילן ותלקט משם איזה עלים שנשרו ממנו וגם תחתוך ממנו איזה חתיכות עץ ותלך לבייתך ותצוה לבשלם במים ואח"כ ימשחו אותה במים הללו ותתרפא בעזה"ש, וכן עשה ונתרפאה והבריאה מיד כאחד הבראים:

שמעתי ממורי וחמי הרה"צ ר' אלטר ישראל מאיר זצ"ל שאביו הרה"ק ר' ארי' לייביש מוויסליץ זצ"ל בן הרה"ק ר' משה מזעליצ'וב זצ"ל (שהי' מגדולי תלמידי הרבי מלובלין זי"ע שכתב עליו איש כערכי כמובא בס' רזא דמאיר, ותתן הרה"ק ר' דוד ליפא אבד"ק וויסליץ זצלה"ה בעהמח"ס מגדל דוד) שפ"א הי' הרה"ק ר' ארי' לייביש מוויסליץ זצ"ל הוא חמי זקני בראדישיץ אצל זקנינו סבא קדישא הרבי ר' בער זצוק"ל והי' שם כמה ימים ולא הניחו זקנינו ליסע לבייתו עד שהוכרח ח"ו הרה"ק ר' ארי' לייביש הנ"ל לצוות את הבעל עגלה שלו שיעמיד את הבאדיל מול החלונות של זקנינו הסבא קדישא זי"ע וירתום את הסוסים ואז אמר הסבא קדישא אליו עוד סעודה אחת נסעוד ביחד ובעת הסעודה דיברו מהגאולה ואודות תשובה וענינים עמוקים ואחר גמר הסעודה לזה אותו ער שוק הגדול שכראדישיץ ועמדו שם וכה הי' דבריו האחרונים שמעו גור ארי' יהודא ושמע ישראל שבאם הייתי יודע שישראל יחזרו בתשובה שלימה ובי תלוי תשובתם הייתי מהפך את כל העולם בעד תשובת ישראל כדי שיראו כח ה' ויעשו תשובה אבל מה אעשה שהתגברה הקליפה ר"ל ואינה מנחת לעשות תשובה אע"פ שרואים מופתים גדולים עד אין מספר, יעזר ה' שיסור לב האבן מבשרם ויהי' להם לב בשר ויהי' גאולה שלימה בב"א:

טרם הסתלקותו

סיפר לי החסיד הישיש ר' ירחמיאל ניי מפה, ששמע מאביו אשר הי' עוד אז מאברכים מחסידי הסבא קדישא זי"ע, שביום הא' מהשבוע שנפטר בו רבינו זי"ע, נכנסו אליו שני שרי צבא (אפיצירען) וכאשר יצאו מחדר רבינו, נעלמו תיכף כהרף עין, ויהי הדבר תזאת לפליאה גדולה בעיני כל עד שנכנס אליו בנו הרה"ק כו' מרן ר' ישראל איטשע זצ"ל ושאל לאביו הקדוש מי הי' השני שרי צבא, ולא ענהו ע"ז מאומה רק זאת ראה שנשתנה זיו פני קדשו, והלך מאתו בפנים זועפות:

סיפר לי הרה"ח ר' אהרן שמואל ליכטיג ניי מקראקא שזקינו הרה"ח המפורסם ר' מענדיל שויב ז"ל מפניטשוב, דרכו הי' שבכל פעם היותו אצל רבו הקי

א' אזי חל ג"כ פסח ביום א' וערב פסח בשבת, והרה"ק הרבי ר' מענדעלי זצ"ל מרימאנוב כתב בספרו הק' מנחם ליון ששנה כזה יהי' הגאולה ומוכל כספרים שטיקר גמר הגאולה יהי' בששעה כחל יום שריפת בית מוקדשנו וגלות הגמור ולזה נולד הפסח ביום ולפי' מובן דבר הסיפור הלן לנכון. (הגהה מהרה"ח הנ"ל).
(א) חוה שאכלה מן הדעת.

הריר בער זצ"ל לווה לעצמו מעות על הוצאות חזרה אצל רבינו, ופעם האחרון בהיותו על חג השבועות בראדישיץ בשנת תריג והתממה שם עד יום ה' בהעלותך והלך לרבינו שילוח לו מעות על הוצאות הדרך, השיבו רבינו לא אלוה לך כי לא תחזיר לי, והשיבו הלא כלום אני חייב לרבינו מאומה, הלא כמה וכמה פעמים לויתי ופרעתי, והשיבו רבינו באם תבטיח לי שתיכף בעת בואך העירה לא תדרוך על מפתן ביתך עד שתלוה לך מעות ותתן להבעל עגלה עבורי או אלוה לך והבטיח לו על זה ולווה לו רבינו מעות ופטרו לשלום, וזקיננו הרה"ח ר' מענדיל הנ"ל עשה באשר אמר, ותיכף בבואו העירה לווה לעצמו הסכום ונתן להבעל עגלה המעות, והבע"ג תיכף בבואו חזרה לראדישיץ נתן המעות לרבינו, ואחר זה כשעה או שתיים נשבה ארון האלקים השמימה ונעדר מאתנו רבינו הק' זצ"ל ביום ועשיק בהעלותך חיי סיון ז"ע. (וזאת ידוע לנו שבערך חצי שעה קודם הסתלקותו חילק לצדקה לכל הקופסאות שעמדו שם וקודם לכל ה' הקופת רמבעה"ג כאשר כתבתי בספרנו חלק ראשון דף ג"ט):

אחר הסתלקותו

סיפר הרה"ח כו' מו"ה ר' אלימלך אזארובר ז"ל, שבעת ההלוי' של רבינו ז"ע לאחר קבורתו שהי' ביום א' שלח הלך חסיד א' ופירד מאת רבינו וצעק לתוך קברו רבי, אבקש מכ"ץ שיזכור נא לקיים מה שהבטיח לי ונחפו לדרכו, ולא יכלתי לשאול לו מה הבטחתו שהבטיח לו רבינו, בשנה השנית ביום ההילולא של רבינו ה' שם גם החסיד הנ"ל והזכרתי אי"ע מה שצעק החסיד הנ"ל אשתקד לתוך קברו של רבינו ושאלתי אותו ע"ז מה שהבטיח לו רבינו, וסיפר לי שהי' חשוך בנים ר"ל זמן רב והבטיח לו שיושע בבנים במהרה ותודה לאל שבא עתה לבשרו הבשורה טובה. (כן סיפר הרה"ח הנ"ל לידידי החסיד הישיש כו' מו"ה יעקב זאב זילבערבערג יחי' לאוי"ט מפה לאדו):

ידוע ומקובל עוד מצדיקי הדור הקודמים שגולה גדולה לכל איש הצריך לישועה לילך על ציונו הקדוש של רבינו מראדישיץ ז"ע ובפרט על יום ההילולא שלו חיי סיון שהרבה והרבה אנשים אשר ה' נושעים שם כאשר כבר הבאתי בספרנו ח"א דף ג"ט. וכן סיפר לי ש"ב יד"נ הרה"ח בנשיק כו' מו"ה אשר מאיר דוד שליט"א ששמע מהרה"צ יו"ש בנשיק כו' מו"ה ר' פנחס שליט"א מח"ע"ים ששמע מזקינינו הרה"ק כו' מרן ר' ה"לל זצ"ל מראדישיץ שאמר בשם זקיננו הוא רבינו שיבא עת שהעולם יבואו אלי עם פתקאות ולא ישמעו ממני שום מענה על בקשתיהם, ויהי' נושעים אצלי כאילו השבתי להם תשובה, ופירש נכדו הרה"ק הנ"ל שכיון זאת על אחר פטירתו שיבואו על ציונו הקדוש עם פתקאות, כמו שאירע הרבה נפלאות מהבאים על ציונו הקדוש שהי' נושעים בכל מיני ישועות, וכמו שאכתוב לקמן איה"ש:

שמעתי מדודי הרב הגה"צ כו' מו"ה ר' יחזקאל ז"ל אבדיק זארגוב ששמע מחסיד ישיש א' אשר זכה להיות עוד בראדישיץ בעת ההלוי' של רבינו זצ"ל, אשר כידוע ה' אז שם הרבה קדושי צריקי הדור ז"ע, והכריזו מקודם שכל מי שלא ה' היום במקוה בל יהי' לגשת אל המטה, ויהי' באמצע חלוי' בא איש חסיד א' ממרחק לעיר ראדישיץ כדי ללוות את רבינו ז"ע, ובראותו כי כבר הרחיקו עם הנפטר הקדוש מהעיר אז רץ במהירות מאד, ורצה לזכות שיספיק עוד לגשת אל מטת רבינו ז"ע, אבל כאשר נגע בהמטה נתעלף מאד ונפל ארצה באין

באין אונים, והגישו אנשים אליו ושפשו אותו אבל לא יכלו להקיצו בשום אופן. ונתהוה רעש גדול בין העולם המלויים, עד שאמר קדוש א' מן המלויים וכמדומה שהי' הרה"ק המפורסם כו' מרן ר' נתן דוד משידלאווצא זצ"ל, שיקחו אותו במהירות לתוך העיר, וישליכו אותו בתוך המקוה עם המלבושים אשר עליו, וכן עשו, ותיכף שב רוחו אליו, והי' בריא כאחד האדם, ואז סיפר להם, שבא עתה מאתו העיר שהי' רחוקה משם ובראותו שכבר הרחיקו עם הנפטר מהעיר, לא הספיק ללכת מקודם למקוה: **בענין** הסיפור מאשת הרב הגה"צ ר' נפתלי ז"ל אבדיק סענדישורב שמובא בספרנו חלק ראשון, סיפר לי בנם הוא ש"ב הרה"ג וכו' מו"ה ר' בעריל שליט"א

אבדיק הנ"ל, שהי' באופן זה, שביום ההילולא של רבינו זצ"ל ח"י סיון, הי' אבי' הרב הגה"ק מרן ר' חיים מאיר מפינטשורב זצ"ל בראדישיץ, על ציון הק', לבקש דחמים על בתו הנ"ל, שהי' אז מסוכנת ר"ל, ובאותו זמן אירע שפתאום הקיצה משנתה ואמרה אמי תן לי עגולה (בייגיל) ונבהלה ונשתייממה מאד מזה, (כי כבר לא יכלה לדבר מכמה שבועות) וסיפרה לאמה שראתה בהקיץ שניגש אלי' זקן אחד ואמר אלי' אכול אכול תהי' בריא, (עס עס זיי געזינד) ותיכף נעלם ממנה ומאז הרגישה הטבה למחלתה ונהייתה בריאה כאחד האדם, והבינו כולם כי לא דבר פשוט הוא, כאשר בא אבי' הרה"ק מרן מפינטשורב זצ"ל לביתו וראה שהיא בריאה כאחד האדם והתפלא ע"ז מאד וראה כי לא דבר פשוט הוא וסיפרה לו כל הנ"ל, וגם תארה לו דמותו של הזקן הנ"ל ובירכה ברפואה שלימה, ולפי הסימנים שתארה הי' ממש כהווייתו וכצורתו ממש והבינו כי זה הי' רבינו הסבא קדישא מראדישיץ זי"ע.

כתב לי ש"ב הרה"ה מו"ה זכר'י ברוך שיין נ"י משידלאווצא, שמעתי מאיש נאמן פ"א בא איש אחד ממרחקים אל הרה"ק המפורסם מרן ר' ישראל'צ'י מריזין זצ"ל על שבת קודש, והי' לאחר ש"ק כאשר רצה ליסע ונכנס פנימה לקבל ברכת הפרידה מהרה"ק הנ"ל, וסיפר לו איך איסתכב הדבר שבא הנה ממרחק רב, וכי גם לא הי' רגיל בדרכי החסידות ולעשות נסיעות לצדיקים מעולם, וסיפר בזה"ל, מסחרי הוא עם אבנים טובות ומרגליות שונים, והי' לי איש נאמן וחרוץ ובקי במסחר הזה, אשר סמכתי לגמרי עליו ושלחתי אותו תמיד למדינות הרחוקות מקומות מוצא מסחר הזה, לקנות שם אבנים טובות וכל המינים הנצרכים למסחרי, וידוע שלמסחר הזה צריכים סכום רב, פ"א מסרתי לידו הון רב ושלחתי אותו למרחקים לקנות מינים שונים שהצרכתי למסחרי, ושהה זמן רב בדרך ולא בא כאשר הי' רגיל לבא תמיד, וממילא מובן הצער והחרדה שחרדתי ומחשבות לבי מי יודע מה עלתה לו ולהסחורה שלקח עמו, עד שבא מהדרך, אז שאלתי אותו מדוע התמהמהת כיכ בדרך, ואחרת לבא מבכל עת, והשיב לי למה פחדת כיכ, כי אפילו אם אמות בדרך אבא לאחר מיתתי ליתן לך חשבון צדק, והי' כשגגה שיוצאת מלפני השליט ומת בדרך, וכבר שלח מקודם הסחורה ע"י הדואר, לאחר זמן מה קיים האיש הנ"ל את הבטחתו, ובא לאחר מיתתו אצלי, ונתן לי חשבון נכון על הסחורה שקנה, ושאלתי אותו מה עמו בעולם העליון וסיפר לי כי נפטר צדיק אחד ושמו הרבי ר' בער מראדישיץ' והכריזו בשמים כל מי שהכיר אותו יבא עמו לגן עדן ובאו כל הנשמות לכנוס עמו בגן עדן ואני עמדי מרחוק, ואמר לי הרבי הנ"ל בוא אתה ג"כ עמי לגן עדן כי אמך הי' אצלי פ"א והחזיקה אותך על ידה והיית מכיר אותי אבל אתה אינך זוכר ונכנסתי עמי ושם טוב לי מאד, ושאלתי אותו עוד, אם יש צדיק כזה בעולם הזה אשר יכול לעשות טובה בעולם הזה יאמר לי שאסע לעיר סאדיגוריא

סאדיגוריא ושם דר צדיק א' ושמו ר' ישראלצי אשר הוא יכול לעשות טובה כזו בעולם העליון, עכ"ל.

סיפר לי הרה"צ בנשיק כו' מו"ה ר' יעקלי שליט"א ממאדזיץ שבהיות אביו הרה"ק כו' מו"ה ר' שמואל אל"י זצ"ל ארטור' טוואלין בראדישיץ על ציון הק' של רבינו הסבא קדישא זי"ע הסגיר את עצמו בתוך האהל על זמן רב במשך שיעור שהעולם אשר עמדו מחוץ הי' מסיימין כל תהלים עד גמירא וכבר הגיעו לחצי תהלים בפעם השנית, וכשפתח הדלת והלך משם אמר להעולם שעמדו שם והי' עמו, עכשיו אני רואה ברור המאמר חז"ל גדולים צדיקים יותר מבחיהן, והתי' במיתתן לא היה מפרש כלל כדרכו בקודש שלא רצה לפרט ולפרש בפה תי' מיתה על קדושי עליונים:

העתק מצבות של אבונה"ק של רבינו זצ"ל

אבי רבינו זצ"ל פ"נ	אם רבינו זצ"ל פ"נ
איש תם וישר ירא ה' היה הרבני א' מו"ה יצחק	אשה יראת ה' היא תתהלל א' מרת ט"ס
במו"ה ישכר בער זצ"ל, ויגוע יצחק וימת	בה"ר יהודא לייב זצ"ל, נפטרת ר' חנוכה
כ"א תמוז שנת תקס"ט לפ"ק, תנצב"ה	שנת תקס"ז לפ"ק, תנצב"ה.

מצבת אשת רבינו זצ"ל

ציון מר יבכו לה

בואו המקוננות ספקו כפימ.

ליל ונהי שאו קינה על שפיים.

מכאוב האנושה גדלה עד שמים.

אוסף ההדר חושך עפעפים.

אהה כי גועה בא שמשוה בצהרים, אשת הרב הקדוש מאור עינים, שבה למנוחתה כבוד בצדור החיים, היה הרבנית הצדיקת המהוללה מרת ב"א בת המנוח המרומם מו"ה מרדכי ז"ל נפטרה בשבת קודש ו' מנחם אב שנת תרי"ה לפ"ק תנצב"ה:

בניו הקדושים נ

הרב כתב הגה"צ כו' מו"ה ר' מאיר זצ"ל משידלאווצא בנו של רבינו מראדישיץ זי"ע: לי ש"ב ה' החסיד מר ישראל יצחק נפתלי זילבערמאן ג"י ששמע מש"ב הרה"ה ר' זכרי' שיון נ"י משידלאווצא, שבעת פטירת זקינו הרב המאוה"ג ר' מאיר ז"ל בשידלאווצא (בנו של רבינו זצ"ל) היה אז רב אב"ד בעיר הנ"ל א' מגאוני ארץ שהי' מחסידי קאצק ונשא עליו הספר גדול והפליג מאד בשבחי מעשיו ותאר את האבידה הגדולה בערכה לפי מאחז"ל כל המעמיד בן צדיק כאלו הוא חי, והשתא שבנו של הצדיק נפטר כאילו הוא נפטר היום ומובן עד היכן צריכין אנו לקונן עליו.

א' כידוע לא הצינו אז שום תוארים כמלכות מכמה טעמים, ואף גם כאנשים מלוינים קיבלו בנוסח התוארים מאל.

ב' המשך למערכת, בני הסבא קדישא מראדישיץ זי"ע, מספרנו חלק ראשון דף ס', אות ב'.

והרה"ק המפורסם ר' נתן דוד זצ"ל משידלאווצא היה משבח את ההספד שנשא עליו הרה"ג האבדיק הנ"ל.

עוד מהנ"ל ששמע מהרה"ה ר' זכרי' ב"ר ששמע מאדמו"ר הגה"ק כו' מרן רמ"י מאסטראווצא זצ"ל זקינו הרה"ה ר' חנינא ע"ה (חתנו של הרה"ג ר' מאיר זצ"ל) בימי נעוריו אירע לו שחלה פ"א בחולי אנושה מאד והגדיל עוד מחלתו עד שנתיאשו ממנו לגמרי והגיע לידי גסיסה ר"ל, ובתורכ נפלה עליו תרדימה גדולה וישן איזה שעות, כאשר הקיץ משנתו הרגיש הטבה יתירה והתחיל לדבר, ותמחו אנשי הבית ע"ז מאד ושאלו אותו על מצב בריאותו והשיב להם כי הרגיש הטבה יתירה וסיפר להם בזה"ל כאשר נרדמתי בשינה והנה ראיתי לפני את אאזה"ק הרבי ר' בער מראד"שיץ ז"צ ירד אלי עם עוד איש זקן א', ושאלתי את אא"ז הסבא קרישא ז"צ, מי הוא הזקן הלז והשיב לי כי הוא אלי' הנביא ז"ל, ואמר עוד אלי' בני, אל תבהל רוחך כי עדיין לא הגיע עתך, כאשר הלכו מאתי הרגשתי בעצמי כי שני אנשים נשאו אותי והפריחו עמי דרך יער אחד ומתוך היער יצא הרה"ק המפורסם ר' נתן דוד משידלאווצא זצ"ל, וצעק אל האנשים, הניחו לו, הניחו לו, כי הוא נכד הרה"ק ר"ר בער מראד"שיץ זצ"ל, ולא שמעו אליו וצעק עוד בקול אליהם הניחו לו בסקודת מו"ר הרבי ר' בער כי הוא צוה שחניחו לו, אז הניחו לי, והרגשתי כי נפלתי ממקום גבוה לתוך ידיו של הרה"ק ר' נתן דוד הנ"ל ז"צ, ובאחוז אותי על ידיו הקדושים אמר אלי תניה עצמך מעט ואחר כך תלך לתוך הבית הזה הסמוך פה ועשיתי כן ואח"כ נכנסתי אל תוך הבית הזה והנה ראיתי בחדר א' את אאזה"ק הרבי ר' בער ז"צ יושב בראש השלחן ומצד הא' יושב זקני הרה"צ ר' מאיר זצ"ל, ומצד השני הרה"ק ר' ישראל איטשע זצ"ל, ואמרו אלי בני אל תבהל מאומה כי עדיין לא בא עתך, ע"כ סיפר זקני הנ"ל, לפני בני ביתו, ומאז הוטב לו בכ"ס יותר ולא ארכה העת ובמשך איזה ימים קם מעל המטה בריא אולם כאחד האדם:

בענין סיבת מטירת הרב הגה"צ כו' מו"ה ר' מאיר זצ"ל הנ"ל בעיר שידלאווצא כפי שנודע ומקובל לנו ה"י נוסע תמיד אל הרה"ק המפורסם כו' מו"ה ר' נתן דוד משידלאווצא, ופי"א נסע אליו על חג השבועות שנת תרכ"ג ונחלה שם מאד עד שלא ה"י בכתו ליסע לביתו ונפטר שם ביום כ"א סיון ושם מצא מקום מנוחתו כבוד, נבג"מ:

בניו היקרים

להרב הגה"צ הנ"ל ה"י שני בנים וד' בנות הא' ה"י הרה"ה המפורסם מו"ה ר' מענדיל באראן ז"ל מגאמבין והב' ה"י הרה"ה המפורסם מאד נעלה מו"ה ר' יוסילי ז"ל משעננא ה"י כותב סת"ם חסיד גדול ומפורסם לירא שמים מרבים, אשר כתב סת"ם בקדושה גדולה וטהרה יתירה, וד' בנות היו ג"כ קדושים וטהורים זרע ברכ' ד':

תחניו הקדושים (א)

הרה"ג החסיד חריב יוש כו' מו"ה ר' חיים יוסף זצ"ל חתן רבינו ז"צ ה"י לו שני בנים יראים ושלימים בתורת ה' ובמשה עבדו הא' ה"י שמו החסיד ר' אברהם יצחק ז"ל טשארנאבראדסקי, והב' ה"י שמו ר' יחזקאל ז"ל:

(ב) סמך למטרכת, מחננו של מרן הסיק מראד"שיץ, של ספרנו חלק ראשון דף ס'.

העתקת מצבת ד'ר' הרב הגאון צ' כו' מריה ר' מאיר זצ"ל משדלאוואצא בנו של רבינו זי"ע.

רגלוא דבר נש אינון ערבין ב' לאתר דמתבעי תמן מובילין יתי'.

פ"ג

איש טהור יקר רוח וותיק
וחסיד לב נבר מריה מאיר
בן אותו צדיק אדמו"ר הרב
הקדוש מופת הדור המנוח
מוהר"ר ישכר בער זצוקללה"ה
אבדק"ק ראדישיץ ופרשערבארז
נפטר ביום ב' כ"א לחודש סיון
הריכ"ג לפ"ק תנצב"ה.

העתקת מצבת א"י הקדוש וטהור הרב הגדול ר' אליעזר ראנציג'ר (ה) זצ"ל משדלאוואצא, אבי הרב הגה"צ כו' מריה ר' יצחק זצ"ל אבדק"ק ראדישיץ, אבי הרה"ק והטהור אדמו"ר מרן ר' ה"ל' זצ"ל זי"ע.

נפטר לפרט כתר תורה וכתר שם טוב ביום ד' י"ב ניסן שנת תרי"ט לפ"ק, תנצב"ה.

איש חסיד ומופלג ועוסק כל ימיו בעבודת-

והאשר דרכו נסתרות	איש מאס בשר
נפש קדושה וטהורה	מראית עין נדמה
יתר נפשו ברה	יתר מעלתו כמה
ענותנותו אין לספרה	עבודתו אין לשערה
איו כתר לעטרה	זכה תפלתו ישרה
רב חילו בתורה	רוח בינתו בסברה
במספרם נפשו נספרה	בעדת חוכי לו
נשמתו מפנינים יקרה	נודע לצדיק הדור
בנצר שרשם ישרה	בחוסר גאונים גועו
אשר בגוים נפורה	אשר בצלם החי
יהי עלינו סחרה	יופיע נשמתו בגינו
רב ישע ועזרה	רמים יעורר לזרעו
ישע צהלה ואורה	יגן צדקתו ויצמיח

היה תרביצי המופלא והמופלג החסיד והישיש כו' מריה אליעזר בן ויהי והמופלג והחסיד מ' מאיר זצ"ל.

(ה) השם המכונה שלו הי' כנודע, פינקלער'י אבל השם דלגליג'ר הי' השם לוי שלו.

בית יצחק

והמשך למערכת „בית יצחק“ מספרנו „חלק ראשון“ דף סיד מאזין הרב הגה״צ אפתי חכם הרזים ענף עץ אבות מגדף כו' כקשׁת מו״ה ר' יצחק זצ״ל אבדיק ראדישיץ. נתנא דבי נשיאה של רבינו זי״ע ואבי אדמו״ר הקדוש ר' הילל זצ״ל מראדישיץ.

סיפר לי שׁיב הרה״צ יו״ש כו' מו״ה ר' נתן יעקב פערל שליט״א מקינצק. ששמע מהרב הגה״צ בויק חויפ מו״ה ר' אורי יהושע אשר אלחנן שליט״א ארטרד סקאליביעל, שהרה״ח הקדוש ר' אליעזר הנקרא ר' „לייעזריל ראנציגרי“ זצ״ל משידלאווא, א) אבי הרב הגה״צ ר' יצחק זצ״ל אבדיק ראדישיץ הי' בימי חורמו אוהב נאמן של רבינו היהודי הק' מפרשיסחא זצ״ל, והי' לו אז שני בנים קטנים, פעם אירע לו שנחלו השני ילדים במחלה אנושה מאד עד שהגיעו לידי סכנה גדולה ר״ל שהרופאים היו מיאשים אותם לגמרי, ורץ תיקף לפרשיסחא אל אוהבו היהודי הק' זי״ע שיעזור רחמים עליהם, ויהי כאשר בא אליו עם בקשתו ולא ענה אותו דבר כי מצאו טרוד מאד במחשבותיו הקדושים, ושאלו עוד הפעם בתמהון, מדוע לא עניתם לי עיז מאומה, אבל שוב פנה עורף ממנו, אז הבין כי לא טוב הדבר ורץ מהר אל הכית המדרש במרירות נפשו, ומצא אז בין החברייא הקרושה מה שחפץ את הרב הגאון״ק המפורסם כו' מו״ה ר' שמתה בינם מפרשיסחא זצ״ל, והתמרמר לפניו וביקש ממנו כאשר הוא בצרה גדולה ר״ל, והזכיר את ילדיו איזה פעמים לפני רבו הק' אבל לא ענהו מאומה עיז, ולא הרהיב עוזו בנפשו עוד לתפציר אותו, ע״כ ילך הוא וישתדל עבורו ויפציר אותו, וכן עשה והשיב לו הרה״ק היהודי זצ״ל בזה״ל, שתייהם בטח לא „ביידע זיכר נישט“ היינו שכבר נגזרה ר״ל על שניהם, ויכילתו לבטל רק מחצה בתפלתו ולבקש על אחד שיסאר בחיים, ובירך לברור אחד משניהם איזה שתרצה, והשיב לו הקדוש ר' אליעזריל ברמעות שליש איני יודע לבחור כי שניהם אוהבים לי בשוה, אז השיב לו היהודי הק' כי ביצחק יקרא לך זרע, ובוה רמז לו על הילד ששמו יצחק (הוא הגאון״ק ר' יצחק הנ״ל) וכאשר נתגדל הילד הנ״ל, הוא הגאון״ק ר' יצחק הנ״ל, נסע לפרשיסחא אבל הרב הגאון״ק כו' מוה״ר ב״ג זצ״ל, זי״ע, איזה פעמים בשנה, בימי בחרותו ואף לאחר חתונתו, ואירע לו פ״א בהיותו בפרשיסחא אצל רבו הקדוש ביום הקדוש עם חבירו הרב הגאון״צ כו' מו״ה ר' בעריש מפשע׳דבארז זצ״ל, נ) ויתי בעת תפלת המוסף בשעת העבודה בעת שהעולם נופלים על פניהם וכורעים היו שם איזה אברכים שעשאו איזה דבר שחוק כדרך הצעירים, וזרקו איזה מלבוש לא' מחביריהם, ויהי הדבר הזה למורת רוח אצלו, וכאשר הוא הקפיד על דברים כאלו אף בחוט השערה מגדול תמימותו, ובפרט בעת כזאת חרה לו הדבר מאד ולא רצה לקבל שום אמתלאי לתירוף לדבריהם ונגמר בלבו ורעתו ואח״כ קיבל על עצמו בשבועה שיסע משם, ומאז פסק מליסע לפרשיסחא, וכאשר הגאון״צ ר' יצחק זצ״ל היה חביב מאד בעיני הרב הגאון״ק הר״ר ב״ג זצ״ל, לזה היה לו הקפדה גדולה וחולשת דעת בהפרידו ממנו, ואמר לפני מלמיריו הקדושים בזה״ל הן אני הייתי הגורם אצלו שיסאר בחיים בעת שהפצרתי

- א) הוא אשר העיד עליו היהודי הק' שהוא מהליו לדיקס וקודם פסירתו נשא עשר אלכנמויו השמימה ואמר ב״ה שלא הייתי בטולם הזה לא רב ולא רבי
ב) הוא הי' חתן הרכ הגאון״ק כו' הר״ר ישעילי מפשע׳דבארז זל״ל, וסי' סטלמדי
הסבא קרישא זל״ל

עבורו בבקשת אביו לפני מורי ורבי היהודי הקי ולאחר כל אלה הוא פורש ממנו, והקפדתו עשתה רושם כי לימים מועטים נתאלמן מאשתו שנעדרה בימי עלומי' (א) היא הרבנית הצדיקת מרת רבקה פעריל' ע"ה, ונשא אחי' אחותה הרבנית הצדיקת מרת מרים ע"ה, אשר היתה בעת פטירת אחותה הנ"ל בת ג' שנים והמתין עלי' עד שנתגדלה ונעשת בת י"ג שנים ונשאה והוליד ממנה ג' בנים היה הרב הגאון הק"ו מו"ה ר' חיים מאיר זצ"ל מפניטשוב, הרה"ח המופלג בתו"י כו' מו"ה מיכאל ז"ל מקוטנא, הרה"צ יו"ש איש תם כו' מו"ה ר' בעריש ז"ל מלאדו:

וזה הוא העתקת התנאים (ב) מאא"ז הרב הגאון הק"ו מו"ה ר' יצחק הנ"ל מאשתו השני' היא הרבנית הצדיקת כו' מרים ע"ה, אחותה של אשתו הראשונה הרבנית הצדיקת צדקתה וצניעותה אין לשער מרת רבקה פעריל' ע"ה אשר ילדה ממנה בן אחד הוא אדמו"ר הרה"ק כו' מרן ר' הילל זצ"ל מראדישיץ:

למזל טוב יעלה ויצמח כגן רטוב מהאל הטוב יאמר לדבק טוב, המגיד מראשית אחרית הוא יתן שם ושארית לאלה דברי התנאים והברית שנדברו והתנו בין הני תרי צדדים היה מצד א' הרבני המופלג האברך מו"ה יצחק בהרבני המופלג בתורה מו' אליעזר נ"י העומד מצד עצמו ומצד השני היה הרב הקה"ט מופלג בתורה ובחסידות איש אלקים מו' ישכר בער' במוה"ר יצחק ז"ל, העומד מצד בתו הבתולה מרת מרים תחי' ומסכמת לדעת אבי' ואומרת הן, היה הרבני האברך המופלג מו' יצחק הנ"ל ישא למז"ט ובשעה מוצלחת את הבתולה מ' מרים תחי' הנ"ל בחופה וקידושין כדת משה וישראל, ואל יבריחו ואל יעלימו לא זה מזו, ולא זו מזו, רק ישלטו בנכסיהן בשוה וידורו באהבה ואחוה ושלוש ורעות כאורח כל ארעא, היה האברך הרבני מו' יצחק הנ"ל התחייב את עצמו להכניס את כל אשר לו חוץ מתנות להכלה הנ"ל תכשיטין שיהי' שוין ערך אלף זהובים עבור החתן הנ"ל, ואבי החתן הנ"ל התחייב אי"ע ליתן לבנו מהר"י הנ"ל ק"ס באוהב על הגיוועלב שלו העומדת בעיר שידלאווצא שהיה שייך שני חלקים למהור"י הנ"ל, כאשר יהיה מבואר בק"ס שמחויב ליתן קודם החופה הכל באר היטב חוץ מתנות קטנים קודם החופה לפי כבודה ולפי ערך כבודו כנהוג:

היה הרב אבי הכלה הנ"ל התחייב אי"ע לפזר ולנדן בתו הבתולה הכלה הנ"ל סך שני מאות ר"כ במזומנים ולסלק ארבע שבועות קודם החתונה ליד שלישי המדוצה לשני צדדים גם התחייב את עצמו להלביש את בתו הכלה הנ"ל בגדי כבוד כאחד מן הנגידים, לשבת וליו"ט ולר"ח ובגדי לבן צעירים ורדידים כרים וכסתות, מתנות להחתן הנ"ל שטריימיל טוב גם התחייב אי"ע ליתן מזונות על שלחנו להזיז:

(א) סיבת פטירתה שנפטרה בקולר ימי', קבלתי ממקורים נאמנים (מכדי רבינו ז"ע) שנטבעה בנהר בעת טבילתה, כי בעת שחזרה לביה פגעה בדבר טמא וחזרה לטבול פ"ט, ולאחר טבילה וחזרה לכיתה שוב פגעה בערל' א' וחזרה לטבול כעס השלישית ונטבעה וסיבת הדבר ידוע לנו שפ"א בא א' שנדבק בו רוח רעה אל רבינו הס"ק ז"ע, והא"ז הוא כבר ה' אלל הרכה לדיקים ולא גרשו הר"ר ממנו, ורבינו ברוב יגיעות גרשו ממנו, אז יאל ברוב חינוך וק"ף, ואחר ברוב עזות וכעס אם לא יכול ברבינו ליגע בו לרעם מ"ז אבל חסד זה ינקום בזרעו, ומקובל לנו שזה הערל' ה' הרוח רעה שהי' מתחפש לערל' כדי להבהיל אותה השי"ת ישחרנו מכל עקסין בישין דייחין לעלמא

(ב) "התנאים" הזאת העתקתי מוגף התנאים אשר מונחת אלל ש"צ הרבני הנגיד סח' כו' מו' אליעזר פינקלער נ"י מפה.

הניל משך שני שנים רצופים אחר החתונה. והחתונה תהי' למזל טוב ובשעה מוצלחת בריח טבת הבע"ל שנת תקפ"ח פה ק"ק ראדישיץ על הוצאת אבי הכלה הנ"ל, רח"ש וכלי זמר לחצאין. ע"ק מצד החתן היה הרב המאוהב החסיד המפורסם מו"ה יחזקאל נ"י אבדיק אויזד. ע"ק מצד הכלה ז"ה הרב החר"ף המפורסם מו"ה יהודא לייביש הלוי נ"י בן הרב הקדוש איש אלקים בויק מו"ה ראובן הלוי נ"י, א) והצדדים מחויבים לפצות את הערב קבלן לבל יגיע להם שום נזק ומחמת קטט וכו', וקנינא מצד העובר לצד המקיים חצי נדן, והקנס לא יפטור וכו', וקנינא מן הצדדים ומן הע"ק, ומן החתן והכלה על כל דא דכתוב ומפורש לעיל במנא דכשר למקנא ב"י וליתר תוקף ועוז באו הצדדים והחתן והכלה בעצמם עז"ה לאשר ולקיים כל הנ"ל היום שנת תקפ"ז פה ק"ק ראדישיץ והכל שריר וקיים.

נאום הק' אליעזר בהרבני מ' מאיר ז"ל. נאום הק' יצחק בן מו"ה אליעזר נ"י. נאום הק' ישכר בער בהר"י ז"ל מראדישיץ. נאום הקטנה מרים בת מו"ה ישכר בער נ"י.

מחותניו הקדושים זי"ע

כבר כתבנו בספרנו חלק ראשון דף ס"א: שהרה"ק המפורסם כו' מרן ר' ישראל יצחק זצ"ל מראדישיץ בנו של רבינו זי"ע ה"י חתן להרה"צ כו' מו"ה יהודא ליבוש הלוי זצ"ל, בן הרב הגאון"ק המפורסם מאד בקדושתו ע"פ תבל כו' מרן ר' ראובן הלוי זצוקלה"ה אבדיק דזארנאווא בעהמ"ח סה"ק דודאים בשדה, (3) תלמיד הרה"ק איש אלקים גורא כו' הרבי ר' אלימלך זצ"ל מליזענסק, ולהרה"ק איש אלקים כו' מרן החוזה מלובלין זצ"ל, אכתוב פה איזה ענינים יקרים מתולדות הצדיק וקדוש עליון הנ"ל, ממה שקבלתי ממקורות נאמנים, מקדושת גוראתו, וזה החלי בעזהש"ת:

פה ששלח הרה"ג הגדול המפורסם כו' מו"ה צבי יחזקאל מיכלזאהן שליט"א שהי' אבדיק פלונסק

בשם ד' ובעזרתו ית"ש כ"ז ניסן תר"ץ ווארשא.

לכבוד יד"ג הרה"ח בנשיק וכו' מו"ה ראובן חיים אלכסנדר שיחי'.

מכתבו קבלתי והנה בנוגע ליחוסו של ש"ב הגה"ק ר' ראובן זי"ע מדזארנאווא

א) הוא הרב הגאון"ק זצ"ל אבדיק דזארנאווא בעהמ"ח סה"ק, דודאים בשדה וכו' הרה"צ מוה"ר יהודא לייביש הנ"ל, ה"י מחותנו של רבינו הסבא קדישא מראדישיץ, חותן סה"ק כו' מרן ר' ישראל יצחק זצ"ל מראדישיץ.

3) סה"ק הנ"ל הו"ל נכדו הרה"ח המופלג בתורה ויראה מו"ה אליעזר ירוחם ז"ל מלאנו בן אדמו"ר סה"ק המפורסם כו' מרן ר' ישראל יצחק זצ"ל מראדישיץ, וחתן הרב הגאון"ק המפורסם ע"פ תבל שר התורה ויראה מרן ר' חיים זצ"ל מצאנז, ואחיו הגדול הרה"צ הקדוש כו' מו"ה ר' יעקב דוד זצ"ל מראדישיץ בהסכמת הגאון"ק הנ"ל זצ"ל בהסכמתו, ושאלו ממני עלה אם נכון להדפיסו ואמרחי בני למה תחשו מהגלות מלפון אולר נחמד אשר עמכם ולמה תמנעו בר כי ראיתי בהספר הזה דברים יקרים וספונים כו' ויתלכנו לבבות בני לעבודה ה' במועלות ודעת כו' ומגלה עמוקות להשקיט לבבות נדכאים ולעבוד ה' לבאות והוא יראנו נפלאות כו' והמשכיל יבין בתורתו נפלאות חמים דעים, וזוהי לשבעה רועים הנרמזים בחיבת דודאים כו' המעטיר ומלפה ליטועה במהרה, צאפה"ח יוס ז' מרחשון תר"ע לפ"ק ז'אנו. הק' חיים האלבערשטאם.

בעהמ"ח ס' דודאים בשדה כבר היבא יחושו בס' שמן הטוב דף ס"א יעתיק לו משם, רק הנני שולח לו מכתב מהרב מקלימנטוב אלי אשר הובא שם כמה ענינים מהרה"ק ר' ראובן זי"ע, אשר יוכל להדפיס בספרו, וידע כי הגה"ק בעל דודאים בשדה הי' מקודם רב אב"ד בעיר גוטאן במדינת אשכנז והוכרח לעקור דירתו משם מפני סיבה שהי' לו שם מחלוקה עם אנשים שהחזיקו בכת השי"ע ימ"ש וא' מהם הי' גביר וחקיקה וגבר אלים שרדפו והעלילו עליו לפני שרי המדינה עד שבסוף הוכרח לעזוב את העיר ובא לנאויפאלי ומשם לדוארנאווא, והנה בס' שמן הטוב הובא שהי' להגה"ק ר' ראובן הלוי אח אחד הגה"ק ר' מאיר דבי"ש אבר"ק שעפ"ס זצ"ל, אבל באמת הי' לו עוד שני אחים ג"כ באונים אחד שמו ר' הירשלי הורוויץ ואחד שמו ר' יצחק הלוי שניהם היו תלמידים מובהקים לרבנו הגה"ק הר"ר יונתן אייבעשיץ זי"ע בעל כו"פ והא' הי' מנהל הישיבה של רבו ואמר שיעור לפני התלמידים בעת שרבו לא הי' לו פנאי ללמוד עמם, והיו אח"כ רבנים באשכנז. כן שמעתי מהגה"צ מאזירוב זצ"ל. ידידו בלונ"ה, צבי יחזקאל מיכלזאהן בועד הרבנים דפה. ב"ה יום ד' בך למטמונים ס"ט לפ"ק קלימנטוב.

בין פסח לעצרת יצו בעל התפארת מכאכיו לו למשמרת, כבוד ידינו ושיב הרב הגאון המובהק המפורסם שלשלת היוחסים, שר התורה, בוצינא דנהורא, פה"ה, ב"י, ע"ה, בקשית מו"ה צבי יחזקאל שליט"א הגאב"ד פ"זנסק יע"א בעמח"ס דגן שמים ועיד ש"ס יקרים מפנינים.

אחדשית אל ישים עלי אשמה, יסלח לי כ"ת על אשר אחרתי עד כה להודיעהו כו' והנני לרשום מעט מה שבזכרוני. שמעתי שפ"א בא דו"ז הרה"ק מוה"ר מאיר דבש הלוי זצ"ל משעפ"ס אל אחיו הרה"ק מו"ה ר' ראובן מדוארנאווא זצ"ל, על שבת קודש, ואז הי' זקני הק' מאד בלחץ ובעוני עד שלא הכינו אצלו על שבת קודש ואמר לו הרה"ק מדוארנאווא לאחיו, שיוכרח לאכל שבי"ק אצל בע"ב אחד, יען שלא הכינו אצלו על כל השבת בלתי ארבעה לחמים קטנים (ועמ"ל) על לחם משנה על ג' סעודות, ומאכל מרק שקורין גריץ, והשיב לו אחיו הק' מהר"ם שאעפ"כ לא ילך לאכל לשום ב"א רק יסתפקו ממה שהכין עבורו, ויאכל ביחד עם אחיו הק' ממה שיאכל הוא, ואמר לו אחיו הק' הר"א אם כן איפוא שתאכל אצלי ועמי ביחד, או יוכרח לילך עמו ביחד להתפלל לבית הכנסת לא לכית החסידים כי הוא הי' מרא דאתרא ואב"ד הי' מתפלל בביהכ"נ, והטעם שיתפלל עמו ביחד, כי לא הכין על שבי"ק רק נרות קטנות, האלב"ע גראשענדיגע ליכטליך" ואם יאחר תפלתו בבית החסידים כשיבא לביתו בינו לבינו יכבי הנרות, ע"כ מוכרחים להתפלל בביהכ"נ ששמה מתפללים תיכף בעוד יום, ונתרצה הרה"ק ר"מ ע"ז ג"כ, וכן הוה, וילכו שניהם להתפלל בביהכ"נ, כשבאו לביתו מביהכ"נ אחר התפלה סגרו פתחי החלונות למען לא יראו העוברים, ושבים שאצל הרב כבר הוא חושך ובמהירות עשו קידוש וישבו לאכול, והתחילו לדבר בדביקות דת, וכן ישבו כל הלילה ושכחו טהגרות היו קטנות, וכל הלילה היו מדברים בסודות וסתרי תורה, והחלונות היו כו רים, וכבר הי' איזו שעות על היום, עד שהשמש הכריז בבוקר זמן תפלה לביהכ"נ "אין שיל אריינ", וכששמעו קול הכרוז ושאל אחד לחבירו מה הקול הרעש שנשמע ברחוב, והשיב השני הלא אחשוב שזה הוא קול השמש המכריז, ופתחו החלונות וראו שכבר הי' כחום היום, ותיכף נכבו דורות ואז הרגישו הגס שנעשה להם, שהנרות היו דולקין כל הלילה:

פ"א הי' בעיר דוארנאווא מגיפה ר"ל, ויען שאז הי' בעיד ההיא הרבה חסידים

שהתחמסו

שהסתופפו בצל קדושת הרבי מלובלין. עד שהרבי הק' אמר עליהם, עיר שכולה כהנים, והלכו בעיר לכל אימא לאסוף מעות פ"נ ושלחו שני משולחים מנכבדי העיר עם המעות פ"נ ללובלין על ש"ק ובמוצש"ק אמר להם הרבי הקדוש שעצתו ודעתו הוא שיסעו לביתם ויבנו בית עבור הרב האב"ד שלהם (הוא זקניו הק' מהר"ר ראובן הנ"ל) ואז תיכף תעצר המגיפה, והשיבו לו המשולחים, הלא איך נוכל כעת לבנות בית, הלא היום ימי חורף וקור, אך כשיגיע ימי הקיץ יבנו לו, ואמר הרבי הק' תדעו, שבלייל שבת קודש, ובליל מוצש"ק פעם בעץ החיים ופעם בעץ הדעת (וספק אם בליל ש"ק בעה"ה ובמוצש"ק בעה"ר או להיפך) ע"כ כעת הוא מוצש"ק, וכל דיבורינו המה ד"ת כנתינתן מסיני, ע"כ לא אוכל לחזור אף כקוצו של יוד מדיבורי, וכן תעשו כאשר דברתי, ונסעו המשולחים לביתם, והתחילו לקנות אבנים ועצים והניחו על הפלאץ לצורך בנין בית, ותיכף המגיפה בעצרה, והי' שלוח והשקט ובטח.

שמעתי מש"ב הגאון מהר"ש הגאב"ד אזורב הנ"ל, שפ"א נסע זקנינו הרה"ק מדזארנאוויץ הנ"ל ללובלין להרבי הקדוש, וקורם שהלך להרבי הק' הכין א"ע לקבל פני רבו, ומשמש בעיניו, וההוה פאותיו, ושערות זקנו, והלך להרבי הקדוש, וכשנכנס לחדר הקדוש פנימה, אמר הרבי עליו שיש לו נשמת רב ייבא סבא, וחוטמו דומה ממש לחוטמו של אברהם אבינו ע"ה, זאת שמע מפיו חסיד אחד שהי' חתן הרב החסיד המפורסם ר' נחמן דוד משטעקאטשין שהי' באותו פעם ביחד עם רבו הרה"ק מדזארנאוויץ הנ"ל, בלובלין, וכאשר ספר ש"ב הרה"ג הנ"ל זאת לפני אדמו"ר מרן הרה"ק הר' יהושע מבעלזא זצ"ל שאל הרה"ק מבעלזא זצ"ל באשר הוא נכדו אם אין לו ידיעה בבירור לתאר לפניו צורתו של זקנינו הרה"ק הנ"ל.

גם ידוע שהרבי מלובלין אמר על זקנינו הרה"ק מדזארנאוויץ בפעם אחרת שיש לו נשמת רב המנונא סבא, מחמת שספרו לפניו שאיננו נותן לשום אדם לברך ברכת המזון, לזה אמר הרבי שאיתא בזה"ק שרב המנונא סבא לא יחייב כסא דברכתא לבי"א אחרא, ואדמו"ר הרה"ק מבעלזא אמר לו ששמע מאיש מהימן שבעצמו שמע מפי חו"ז הרה"ק מאפטא בעמ"ח אוהב ישראל שאמר עליו נפלאות ושהוא קדוש עליון נורא, ועוד כמה הפלות

וכן שמע מאיש חסיד שהי' בן הרב החסיד הר' חיים מקרשאגוב שהי' מחסידי זקנינו הרה"ק מדזארנאוויץ ששמע מאביו הר' חיים הנ"ל, שהי' על החתונה המפורסמת באוסטילא, הנודעת והנקראת "די גרויסע חתונה" שהי' שמה כמה מאות צדיקי הדור, וקדושי עליון, והרה"ק מאפטא ומעזיבוז בראשם, ובש"ק הי' שמה אלפים ורבעות מישראל שהרחק והלחץ הי' אין לשער, עד שהרה"ק מאפטא ברח דרך החלון והחביא א"ע על העלי, סגור ומסוגר, דק מתי מספר מיחירי סגולה, דחקו א"ע ונכנסו לחדר הרה"ק לסעודת שלש סעודות, והרה"ק ר"ח הנ"ל דחק א"ע ג"כ ונכנס שמה, ובשעת הסעודה, העמיד הרי"ח בקבוק יין עבור רבו הרה"ק מדזארנאוויץ, וכששמע את שם הרה"ק, התחיל הרה"ק מאפטא לאמור עליו נפלאות וגדולות ואמר שפיו הקדוש סגור ומסוגר בשנים עשר מסגרת.

סיפר לי ש"ב הרב המאוהב חו"י יוש מו"ה אלימלך שליט"א אבדי"ק לאפאשנא, ששמע מזקניו הרב הגאון חו"י מו"ה ר' מאירל אייבעשיטין זצ"ל אבדי"ק סטערצוב ששמע מזקניו הרה"ק המפורסם כו' מוה"ר יחיאל מאזורב זצ"ל שהי' בן הרה"ק המפורסם איש אלקים כו' מוה"ר לייביש זאפאלא זצ"ל וחתן הרב הגאון איש אלקים כו' מו"ה ר' ראובן הלוי זצ"ל אבדי"ק דזארנאוויץ, וסיבת התקרבות תחיתון איך נתגלגל הדבר שהתחתנו הגי' ב' קדושים כך הוה, בהיות הרב הגה"ק

ר' צייביש הנ"ל אצל רבו הקדוש מלובלין זצ"ל, בשבת פ' שמות ויהי בעלותו לתורה בקראו לפניו פרשה שני', כי הוא ה' לוי, ה' והגיע להפסוק וי"ך איש מבית לוי ויקח את בת לוי, צוה להבעל קורא שיעמוד על איזה רגעים ואמר לו שכעת נכרו בשמים שהרב מאפאל"א יקח את בת הרה"ק ר' ראובן הלוי מדזארנאווא, וסיפר הרה"ק ר' יחיאל הנ"ל שפי"א בעוד היה אז ילד דך בן ששה שנים נסעה אמו לדזארנאווא אל אבי' הרב הגה"ק זי"ע על הימים נוראים, ולקחה אותו עמה, והי' שם בערך איזה מאות חסידים רובם ככולם לומדי תורה יראי ה', ויהי במוצאי יו"ט בעת לקחם ברכת הפרידה בדרך לכל אחד ואחד שיהי' לו קיבה בריאה (אגעניגן מאגין) ולא הבינו כולם הפירוש של הברכה הזו, ושאלו הוא (הרה"ק ר' יחיאל הנ"ל) זקיני, מפני מה אתה מברך לכאוי"א רק בברכה הזו, ומה אתה מרמז בזה, והשיב לו בזה"ל "קינד לעב" אין אתה יודע שתיבת מ'גין גוטריקן מ'מון 'גוף 'נשמה, ואם הג' דברים יהיו על נכון כתיקונם אזי יהי' טוב לכל העולם:

(עוד מהנ"ל) ה"ר הגה"ק כו' מוה"ר ראובן הלוי זצ"ל מדזארנאווא כידוע הי' תלמיד מובהק להרה"ק איש אלקים גורא הדבי ר' אלימלך מליזענסק זצ"ל, פי"א נתודע לו שהרבי ר' אלימלך זי"ע בנסיעתו יעבור דרך עיר דזארנאווא, ורתם תיכף את מרכבתו ונסע לקראתו לכבודו וביקש מהרה"ק ר"א שיסוב דרכו בעיר הזאת וינח את עצמו מטורח טלטול הדרך, ויתאכסן אצלו, והרה"ק בעת לבקשתו ומילא רצונו ונסע העירה אל מקום משכן קדשו, וכל בני העיר יצאו לקראתו וחלקו לו כבוד גדול כיאות לאיש קדוש כמותו, והרה"ק מדזארנאווא עשה סעודה גדולה לכבודו וכל הלומדים ונכבדי העיר הי' מסובים באותה הסעודה אשר התמשכה כל הלילה, בעלות השחר תיכף התפללו כולם, ולאחר התפלה כיבר אותם הרבי ר' אלימלך במיני מגדנות, ואח"כ התפרד מהם, וצוה להעגלון לרתום מרכבתו, לשום לדרך פעמיו, והרה"ק מדזארנאווא נסע עמו איזה מהלך ללוחות, ויהי כאשר ירד הרה"ק מדזארנאווא מהמרכבה לחזור לביתו והושיט ידו לקחת ברכת הפרידה מאת הרה"ק הרבי ר' אלימלך, וחטף הררי"א את ידו (של הרה"ק מדזארנאווא) במהירות נפלא ונשקו על גב ידו, ואמר הרה"ק מדזארנאווא אליו "דביי בהתפעלות מה אתם עושים והשיב לו בפשטות בזה"ל ראינו על ידכם שם הוי"ה של אש ונשקנו אותו (מיר האבין געזעהן אויף אייער האנד א פייערדיגען שם הוי"ה האבין מיר אים א קיש געטיצן):

השמות

(השמה לדף ליב) בענין סעודת ר"ח הערבי בזה ידידי שיב הרה"ק כו' מוה"ר נתן דוד גיי מס' דברי תורה מהרב הגאון ה"צ שליט"א (אדמו"ר ממונקאטש) שמביא הירושלמי מ"ק פ"ב ר' יוחנן בצפרא הוה נחת לכנישתא והוה מלקט פידורין ואכל ואמר יהא חלקי עם אלן דאכלין הכא רומשת עכ"ל, ופי' הקרבן ע"ה היינו עם אותן שאכלו כאן אתמול בערב שקיימו מצות קידוש החודש וגם הסעודה מצוה רבה, והפנימ' פי' שהי' נהגין לעשות סעודת קידוש החודש בביה"כ ומלקט פידורין מהנשאר מסעודה של אמש ואכל אותן וכי' כדי לחבב ולייקר להתאספים בחב"ת סעודת מצוה זו ואמר ידא חלקי עם אלן שאכלו כאן ר"ל יד

ה) הסג ש"ק נ"ר הרבי מלובלין זצ"ל ה"ה ג'לו מל"ח כ"ג ט"ו חנו' ה' מהגדולים שהי' גי' לוי, כיבד אותו עם לוי.

וסיים שם ומה דנקט פירוין כי שיריים ענין גדול והיצהיר מסיחו לבשר שמן להכי נקט פירורין. ועוד סיים שם וגם הצדיק האוכל בכוונות ויחודים היו סעודת מצוה ושיריים הוי שירי מצוה ומעכבין את הפרעניות ואפילו לדידן סעודת שבת ויו"ט או ברית מילה וכיוצא שיריים ענין גדול הוא כו' עיי"ש באורך:
השמטה ממערכת תלמידיו הקדושים, הרה"ג הגדול כו' מו"ה ר' יצחק קיממעלמאן ז"ל אבד"ק בענדין.

ע מה שהי' מרגלא בפומא דמין הסיק שסיפר זאת לומר בזה"ל (השמטה לדף כ'): מוחות גדולות יש להם כו', נוכל להבין זאת ע"פ דברי קדשו של תלמידו הרב הגה"ק המפורסם כו' מו"ה ר' חיים טאיר יחיאל זצ"ל ממאגילניצא, שאמר על הפסוק וידעת היום והשבות אל לבבך ידיעה הוא דעת שהוא מוחין דגדלות וזה משמיענו הכתוב וידעת היום והשבות אל לבבך דהיינו שעיקר המוחין הוא להשיב ולהכניס המוח ללב כי רחמנא לבא בעי והעיקר הוא הלב אבל בהמות עצמו אין שום עבודה אך צריך לעבוד להשיית גם בפועל ממש, ע"כ דה"ק (שיחות חיים): (השמטה לחלק ראשון דף י"א) **ע** הפ' כי אשא אל שמים ידי ואמרתי חי אנכי לעולם עיי"ש, נוכל ל' ע"פ מש"כ בס' דגל מחנה אפרים מ' אחרי וז"ל ושמרתם את חקותי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם אני ה', י"ל בזה בדרך רמז ע"ד דאיתא ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים ע"ד תנו עוז לאלקים, ופרנסה היינו חיות ר"ל בעשיות מצותיו יתברך בזה נותן כח ועוז וחיות להשם ביה כביכול וזה שמרמז ושמרתם את חקותי כו' וחי בהם אני ה' היינו שיתנו כח ועוז וחיות לה', והבן:

בקשה

כאשר הנני עוד ידי נטוי' איה"ש בקרוב להו"ל ס' בית הלל מכ"ק אא"ז אדמו"ר הרה"ק כו' מרן ר' הלל מראדישיץ זצ"ל, וגם עוד ענינים יקרים מהסבא קדישא זי"ע, אבקש מאד מאחב"י די בכל אתר ואתר לסייע לי הן בהודעת ענינים הן בשכר הדפסה. המסייעים לדבר יקר הזה ירשמו לזכרון בהספר עדי עד.
המסדר.

הועתק והוכנס לאינטרנט

www.hebrewbooks.org

ע"י חיים תשס"ד